

**HUR KAN SITUATIONEN FÖR EKONOMISKT UTSATTA
PENSIONSTAGARE FÖRBÄTTRAS?**

DECEMBER 2008
SOCIAL- OCH MILJÖAVDELNINGEN
SOCIALVÅRDSBYRÅN

SAMMANDRAG

Ålands landskapsregering tillsatte 13.11.2007 en arbetsgrupp för att utreda möjliga former för att förbättra situationen för de pensionstagare som lever under fattigdomsgränsen. I ÅSUB:s rapport 2007:5 har den åländska fattigdomsgränsen beräknats genom att använda uppgifter om hushållens inkomster per konsumtionsenhet. ÅSUB tillämpar den av EU och Eurostat rekommenderade relativa fattigdomsgränsen, 60 procent av medianen. Beräknat på nettoinkomsten per konsumtionsenhet enligt 2004 års inkomstnivå blir fattigdomsgränsen då 11 024 € per år eller 919 € per månad. Den avgörande gränsen när det gäller ”risken för fattigdom” verkar gå mellan hushåll med en person och hushåll med två eller flera personer. Av rapporten framgår också att framförallt många äldre, ensamstående, kvinnliga pensionstagare enbart lyfter folkpension och därmed befinner sig i en ekonomiskt trång situation.

Den ekonomiskt svåra situation som många pensionstagare lever i har uppmärksammats på flera håll i Europa. I riket arbetar den s.k. SATA-kommittén med att se över olika sociala stödformer, deras förhållande till varandra och i syfte att ta fram ett mera enhetligt, sammanhängande och lättadministrerat system.

Från politiskt håll har man efterlyst snabba åtgärder för att förbättra situationen för dessa pensionstagare. I första tilläggsbudget för år 2008 godkändes tilläggsmedel, vilka beviljas kommunerna, att användas för förebyggande utkomststöd, specifikt för den ifrågavarande gruppen. Den totala summan uppgår till 500 000 € för perioden 1.7 – 31.12.2008 och max 70 € per person och månad kan utbetalas som stöd i den här formen. Landskapsregeringen har utarbetat rekommendationer för hur stödet skall användas men det ligger inom kommunernas kompetensområde att utarbeta anvisningar för det förebyggande utkomststödet generellt sett.

Förutom den ovannämnda åtgärden har arbetsgruppen undersökt olika möjligheter att genom stöd, bidrag och ändringar i lagstiftningen om de avgifter som berör äldre och äldre omsorgen förändra situationen till det bättre.

Arbetsgruppen har undersökt möjligheten att höja bostadsbidraget för pensionstagare, att införa ett särskilt pensionärsstöd, negativ skatt samt hushållsavdrag. På utgiftssidan har framförallt de avgifter som tas ut inom äldre omsorgen, dvs. hemserviceavgifter, avgifter vid serviceboende samt avgifter för stödtjänster utretts. Arbetsgruppen lägger följande förslag:

- ekonomiskt stöd för pensionstagare införs genom landskapslag om ekonomiskt stöd för pensionstagare
- ändring av landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård så att en sådan avvikelse från förordningen den 9 oktober 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992), vilken innebär en försämring för klienten, inte längre skulle vara möjlig.
- modifieringar i ÅHS avgiftsuttag
- utvidgning av den grupp ålderspensionärer och handikappade som har rätt till reparationsunderstöd för bostad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANDRAG	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING	4
1.1 POLITISKT UPPDRAG.....	4
1.2 UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	4
2. EKONOMISKT UTSATTA PENSIONSTAGARE PÅ ÅLAND	4
3. BEFINTLIGA STÖDFORMER	5
3.1 BOSTADSBIDRAG	5
3.2 VÅRDBIDRAG	5
3.3 UTKOMSTSTÖD	5
3.4 AVDRAG I KOMMUNALBESKATTNINGEN	6
3.5 EVENTUELLT UNDERUTNYTTJANDE AV STÖDFORMER.....	6
4. UTVIDGADE ELLER NYA STÖDFORMER OCH KONSEKVENSER AV DESSA	7
4.1 FÖREBYGGANDE UTKOMSTSTÖD	7
4.2 LANDSKAPSLAG OM STÖD TILL PENSIONSTAGARE	7
4.2.1 Stödets inverkan på folkpensionen.....	7
4.2.2 Stödets inverkan på bostadsbidrag för pensionstagare	8
4.2.3 Stödets inverkan på utkomststödet.....	9
4.3 BESKATTNING - ÄNDRINGAR I SKATTESYSTEMET GENOM ÖKADE AVDRAG FÖR PENSIONÄRER OCH/ELLER GENOM ÅTERBÄRING I FORM AV S.K. NEGATIV SKATT	10
4.4 INFÖRANDE AV EN HUSHÅLLSSTÖDSSEDEL	10
4.5 UTKOMSTSTÖD SOM BIDRAGSFORM	10
5. KOMMUNALA AVGIFTER AV BETYDELSE FÖR PENSIONSTAGARE.....	11
5.1 SKILLNADER MELLAN KOMMUNERNA	12
5.1.1 Grunden för debitering av hemservice	12
5.1.2 Övriga avgifter	12
5.1.3 Konsekvenser av rätten att avvika från avgiftsförordningen.....	12
6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	13
6.1 UNDERUTNYTTJANDE AV BEFINTLIGA STÖD	13
6.2 LANDSKAPSLAG OM EKONOMISKT STÖD FÖR PENSIONSTAGARE	14
6.3 ÄNDRADE BESTÄMMELSER OM AVGIFTSUTTAG.....	14
6.4 AVGIFTER INOM ÅLANDS HÄLSO- OCH SJUKVÅRD (ÅHS).....	15
6.5 ÄNDRING AV VILLKOREN FÖR REPARATIONSUNDERSTÖD RIKTAT TILL ÄLDERSPENSIONÄRER OCH HANDIKAPPADE.....	15
7. PÅGÅENDE REFORMARBETE I RIKET - TOTALREFORMEN AV DEN SOCIALA TRYGGHETEN (SATA).....	15
8. SLUTORD	16
BILAGOR	
1. FPA - BOSTADSBIDRAG FÖR PENSIONSTAGARE	
2. LANDSKAPSREGERINGENS INFORMATION; ÅLÄNDSKA AVDRAG I BESKATTNINGEN	
3. FPA:S UTLÅTANDE 19.9.2006 ANGÅENDE EKONOMISKT STÖD	
4. SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS UTLÅTANDE ANGÅENDE EKONOMISKT STÖD	
5. BESKATTNINGSCENTRALENS UTLÅTANDE ANGÅENDE NEGATIV SKATT	
6. JÄMFÖRELSE AV KOSTNADER FÖR ÄLDRE I OLIKA KOMMUNER	
7. SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS SVAR ANGÅENDE SERVICEBOENDEAVGIFT	
8. AVGIFTSUTREDNINGENS RESULTAT I KORTFORM	
9. RESERVATION ÅLANDS KOMMUNFÖRBUND	
10. REPARATIONSUNDERSTÖD RIKTAT TILL ÄLDERSPENSIONER OCH HANDIKAPPADE – FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV VILLKOREN	

1. INLEDNING

Ålands statistik- och utredningsbyrå konstaterar i sin rapport Ekonomisk utsatthet och social trygghet (Rapport 2007:5) att den största andelen relativt fattiga på Åland finns i åldersklasserna 70 år och uppåt. Mot bakgrund av detta beslöt landskapsregeringen tillsätta en arbetsgrupp för att utreda och föreslå stödformer för de mest utsatta pensionstagarna.

1.1 Politiskt uppdrag

I sitt arbete har arbetsgruppen haft att beakta särskilt följande

- hur påverkar ett eventuellt stöd andra stöd såsom exempelvis bostadsbidrag och utkomststöd
- vilken effekt har stödformen för den enskilde
- vilka är de ekonomiska konsekvenserna för landskap och kommuner av införandet av stöd för de mest utsatta pensionärerna

Arbetsgruppen har haft följande sammansättning: ordförande Carina Strand, avdelningschef, Ålands landskapsregering, Sigurd Lindvall, förbundsdirektör, Ålands kommunförbund, Susanne Lehtinen, socialdirektör, Mariehamns stad, Keijo Sjöblom, socialsekreterare, Lemlands kommun, Maj-Len Österlund-Törnroos, äldreomsorgsutredare, Ålands Landskapsregering.

En politisk referensgrupp bestående av Katrin Sjögren, Sirpa Eriksson och Olof Erland från liberalerna samt Gun Carlson och Roger Slotte från Åländsk center har bistått arbetsgruppen.

1.2 Uppdragets genomförande

Arbetsgruppen har sammanträtt 6 gånger och haft 2 gemensamma möten med den politiska referensgruppen. Arbetsgruppens mandat utgick den 30.4.2008. Eftersom arbetet på grund av bl.a. regeringsbyte kunde inledas först i januari 2008 samt på grund av att flera av de alternativ arbetsgruppen utrett har omfattat rikets lagstiftningsbehörighet med därav följande behov av utlåtanen m.m. från riksmyndigheterna förlängdes mandatperioden till 15.12.2008.

I sitt arbete har gruppen hört kommunerna, Ålands kommunförbund, Folkpensionsanstalten, Skattestyrelsen samt Social- och hälsovårdsministeriet.

2. EKONOMISKT UTSATTA PENSIONSTAGARE PÅ ÅLAND

Ålands Statistik och utredningsbyrå (ÅSUB) konstaterar i sin rapport Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland (2007:5) att man måste ta hänsyn till familjesammansättning och försörjningsbörda för att ge en rättvisande bild av individens disponibla inkomst. Relativ fattigdom beräknas alltså bäst utifrån hushålls- och konsumtionsenheter och inte utgående från enskilda individer¹. Beträffande risken för fattigdom verkar den avgörande gränsen gå mellan hushåll med en person och hushåll med två eller flera personer. Av rapporten framgår

¹ ÅSUB 2007:5, s 42

ytterligare att det finns ett samband mellan relativ fattigdom, kön och ålder. I åldersgruppen 70 – 79 år låg 44 % av kvinnorna under fattigdomsgränsen² år 2004 och i åldersgruppen 90 + 66,3 %. För männen var siffrorna 32,1 % respektive 59,3 % i motsvarande kategorier.³

3. BEFINTLIGA STÖDFORMER

För de pensionstagare som har enbart folkpension eller en låg arbetspension är det skattefria bostadsbidraget en av de viktigaste stödformerna. För personer med behov av hjälp eller stöd är vårdbidraget viktigt. Utkomststöd är en stödform som utnyttjas i påtagligt liten utsträckning av pensionstagare.

3.1 Bostadsbidrag

Bostadsbidrag för pensionstagare utgör en del av socialförsäkringsrätten och hör därmed till rikets lagstiftningsbehörighet. Folkpensionsanstalten ansvarar för administrationen av stödet och pensionstagare som vill ansöka om stödet måste alltså vända sig till kontoret i Mariehamn. År 2006 utbetalades sammanlagt 723 000 € i bostadsbidrag till 414 pensionstagare på Åland.

Förutom boendeform, bostadens storlek och utgifterna för boendet inverkar hushållets storlek, inkomster och förmögenhet på möjligheten att erhålla stöd.⁴

3.2 Vårdbidrag

FPA betalar vårdbidrag till sjuka och handikappade pensionstagare som bor hemma och behöver vård och service eller har särskilda kostnader till följd av sjukdom eller handikapp.

Utbetalningen av vårdbidrag grundar sig på folkpensionslagen (FFS 568/2007) och folkpensionsförordningen (FFS 594/1956). Pensionstagarens och familjens inkomster och förmögenhet inverkar inte på vårdbidraget. Vårdbidraget är skattefri inkomst.

3.3 Utkomststöd

Lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) tillämpas i landskapet med stöd av landskapslag (1998:66) om tillämpning av lagen om utkomststöd.

Om syftet med utkomststödet bestäms i 1 § lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) på följande sätt:

Utkomststödet är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand och syftet med det är att trygga en persons och familjs utkomst och främja möjligheterna att klara sig på egen hand. Med hjälp av utkomststödet tryggas minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv.

Syftet med förebyggande utkomststöd är att främja en persons och familjs sociala trygghet och funktionsförmåga.

² se ÅSUB 2007:5 s 41 angående beräkning av den relativa fattigdomsgränsen

³ ÅSUB 2007:5, s 43

⁴ se bilaga 1 för ytterligare information om bostadsbidrag för pensionstagare

De som ansöker om utkomststöd skall även hänvisas till de primära sociala förmåner som de har rätt till och vid behov skall de få hjälp med att ansöka om dessa förmåner (se 13 § 1 mom. 4 punkten socialvårdslagen (FFS 710/1982) vilken tillämpas i landskapet Åland i enlighet med landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård). Ett exempel på en primär social stödform för pensionstagare i förhållande till utkomststödet är bostadsbidrag för pensionstagare. Utkomststödet natur av stöd i sista hand innebär också att avgifterna för socialvårdstjänster alltid skall sänkas i första hand i stället för att utkomststöd beviljas.

3.4 Avdrag i kommunalbeskattningen

Den centrala lagen i fråga om kommunalbeskattningen på Åland är kommunalskattelag för landskapet Åland (ÅFS 37/1993). Denna gör rikets inkomstskattelag (FFS 1551/1992) och förordningen om skatt på inkomst (FFS 1551/1992), med vissa undantag tillämplig i landskapet. I tillägg till denna lag finns det ca 20 olika landskapslagar som reglerar den åländska kommunalbeskattningen⁵.

De avdrag som finns i rikets inkomstskattelag och avser kommunalbeskattningen är i de flesta fall även tillämpliga i kommunalbeskattningen på Åland genom den åländska kommunalskattelagen. Det finns dock avvikelser. I bilaga 2 redogörs närmare bl.a. för de särskilda åländska avdrag som är av intresse för pensionstagare. Dessa är antingen helt egna eller modifieringar av avdrag som även finns i rikets kommunalbeskattning.

Av de åländska avdragen är det närmast sjukkostnadsavdraget som är av betydelse för pensionstagare med mycket små inkomster medan rätten till det s.k. allmänna avdraget om 5 % från förvärvsinkomsterna inte kan nyttjas eftersom dessa pensionstagare inte betalar skatt eller skatten är endast marginell.

3.5 Eventuellt underutnyttjande av stödformer

I utredningen har framkommit att det med stor sannolikhet finns ett underutnyttjande av redan existerande bidrag/stödformer. Troligen finns det ett flertal orsaker till detta. En av de orsaker som man ser ute på fältet är att den generation det handlar om är vana att klara sig själva och utgår från att man förväntas klara sig själva. Man uppstår ju pension – den ekonomiska ersättning som träder till efter avslutat förvärvsliv och/eller efter uppnådd pensionsålder. Det förekommer också missuppfattningar som att kommunen blir ekonomiskt lidande om man ansöker om t.ex. bostadsbidrag. En del av underutnyttjandet kan också förklaras med att man inte känner till de bidrag man är berättigad till och hur man ansöker om dessa. Det finns också situationer där den sökande gått miste om bidrag eller bidraget fördröjts p.g.a. att läkarintyget varit bristfälligt. I läkarutbildningen i Finland ingår kurser i socialförsäkringsrätten och de krav som ställs på t.ex. olika läkarintyg som behövs vid ansökan om bidrag/stöd från Folkpensionsanstalten. Läkare som utbildats utomlands har inte automatiskt denna kunskap, vilket kan leda till ovanstående situationer.

⁵ för tilläggsinformation angående pensionstagares beskattning, se bilaga 2

4. UTVIDGADE ELLER NYA STÖDFORMER OCH KONSEKVENSER AV DESSA

Arbetsgruppen har undersökt ett flertal alternativ i arbetet med att komma till rätta med den ekonomiska utsattheten bland pensionstagare. Nedan redogörs för dessa alternativ och de konsekvenser dessa kan tänkas få.

4.1 Förebyggande utkomststöd

I första tilläggsbudget för år 2008 godkände lagtinget ett anslag om 500 000 € att användas av kommunerna som förebyggande utkomststöd för ekonomiskt utsatta pensionstagare under perioden 1.7 – 31.12.2008. I enlighet med utkomststödslagstiftningen utarbetar kommunerna kriterier för utbetalande av förebyggande utkomststöd. För de extra medel som kommunerna erhåller för detta ändamål har dock landskapsregeringen utarbetat rekommendationer för stödets utbetalande. Åtgärden är avsedd att vara tillfällig, i väntan på utarbetandet av långsiktiga lösningar.

En första utvärdering av stödet har gjorts per den 15 september 2008. Totalt 53 ansökningar har behandlats av kommunerna. 21 ekonomiska stöd har beviljats till en summa av 5 532 €. Resultatet visar att det tar tid att implementera nya lösningar men också att bidragsformen dels ansetts svår att tillämpa av kommunerna, dels att den enskildes motiv att inte söka stödet varit starkare än behovet av ekonomiskt stöd.

4.2 Landskapslag om stöd till pensionstagare

Enligt 18 § 3 p självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvård. Det tänkta stödet i en landskapslag om stöd till pensionstagare utformas så att det kan betraktas som socialvård.

I en landskapslag om stöd till pensionstagare skall bl.a. ingå bestämmelser om syftet med stödet, vilka som har rätt till stöd, stödets storlek samt vilka inkomster som skall beaktas. Förfarandet vid sökande av stödet, handläggande av stödansökan samt bestämmelser om stödet utbetalning bör ingå liksom bestämmelser om stödets finansiering.

4.2.1 Stödets inverkan på folkpensionen

Redan år 2006 bad Ålands landskapsregering FPA utreda vilken inverkan ett ekonomiskt stöd, riktat till enbart folkpensionärer, skulle ha på andra bidrag.

FPA konstaterar i sitt svar⁶ att folkpensionen är en pensionsavhängig förmån, vilket innebär att arbets-, tjänste- och företagarpensioner beaktas vid beräkandet. Det nya stödet skulle inte få någon inverkan på folkpensionsbeloppet, eftersom det inte är grundat på arbetsinkomst. Man konstaterar också att den mest rättvisa lösningen för pensionstagarna skulle vara att stödet riktas till alla pensionstagare. Ifall stödet begränsas till endast dem som uppbär folkpension, kan totalpensionen för vissa med enbart arbetspension bli lägre än för personer med folkpension. Man noterar att detta är fallet för de pensionstagare som skulle ha rätt till folkpension men vars pension inte betalas ut eftersom den underskrider det minsta betalbara beloppet (år 2006 var detta belopp ca. 12 € i månaden). Om stödet beaktas som pension, utgör det enligt gällande bestämmelser skattepliktig inkomst. Ifall tanken är att stödet skall vara skattefritt för mottagaren, så krävs separata stadganden.

⁶ bilaga 3, FPA, utlåtande 19.9.2006

4.2.2 Stödets inverkan på bostadsbidrag för pensionstagare

Arbetsgruppen har utrett konsekvenserna av ett stöd som skulle ges över inkomstgränserna för fullt bostadsbidrag och därmed minska bostadsbidraget samt ett tilläggsstöd under de inkomstgränser som gäller för fullt bostadsbidrag.

Stöd över inkomstgränserna

Ett stöd som utbetalas så att gränsen för årsinkomster överstigs innebär att det statliga bostadsbidraget minskar. Alternativt kan man då tänka sig att:

- kompensera för bortfallet genom att utbetala ett "tilläggsbostadsstöd" inom ramen för det allmänna bostadsbidraget. Detta skulle kräva en ändring av landskapslagen (1975:63) om tillämpning av lagen om bostadsbidrag så att pensionstagare intas som en grupp som kan erhålla stöd enligt denna lag. Arbetsgruppen har efterfrågat social- och hälsovårdsministeriets syn på om detta skulle anses utgöra en behörighetsöverskridning men inte erhållit något entydigt svar⁷. Ytterligare krävs att i landskapslag om tillämpning av lagen om bostadsbidrag intas en bestämmelse om att stöd enligt landskapslag om stöd till pensionstagare inte räknas till de fasta månadsinkomsterna.
- Ändring av 14 § lagen om bostadsbidrag för pensionstagare så att stöd enligt landskapslagen om stöd till pensionstagare inte räknas som inkomst vid beräkandet av bostadsbidraget. De signaler arbetsgruppen fått är att det är osannolikt att en sådan ändring skulle godkännas bl.a. med tanke på den ojämlika ställning man skulle försätta sökande av bostadsbidrag i.

Stöd upp till inkomstgränserna

Gränsen för årsinkomster som ger fullt bostadsbidrag för en ensamstående pensionstagare är 7 705 € och för gift eller sambo där båda får bostadsbidrag 12 376 €. Detta innebär att:

- För en ensamstående person med enbart folkpension eller inkomster som motsvarar denna kan ett bidrag om ca. 83 € per månad ges utan att bostadsbidraget påverkas.
- För ett hushåll där båda är pensionstagare med enbart folkpension eller inkomster som motsvarar denna kan ett bidrag om ca. 40 € per månad ges utan att bostadsbidraget påverkas.

Vid utformande av ett stöd upp till inkomstgränserna för bostadsbidrag kan man välja att i lagen använda sig av samma inkomstbegrepp som i bostadsbidragslagstiftningen. Detta innebär att årsinkomster beaktas på samma sätt som i 12 §, förmögenhet definieras i enlighet med 13 § och som inkomster som inte skall beaktas vid ansökan om stöd utgår man från samma prioriterade inkomster som anges i 14 §. En jämförelse av konsekvenserna av att följa eller inte följa bostadsbidragslagens bestämmelser i detta hänseende visar följande:

⁷ bilaga 4, Social- och hälsovårdsministeriet, brev 11.6.2008

	KONSEKVENSER	
Den person som ansöker om ekonomiskt stöd för pensionstagare	I LL om stöd till pensionstagare intas bestämmelser motsvarande 12 §, 13 § och 14 § i lag om bostadsbidrag för pensionstagare	Bestämmelserna om inkomst och förmögenhet i LL om stöd till pensionstagare motsvarar inte de i lag om bostadsbidrag för pensionstagare
1. har fullt bostadsbidrag	Ekonomiskt stöd utbetalas upp till inkomstgränserna – alltså ingen påverkan	Om de inkomster och den förmögenhet som beaktas är mindre, dvs. kriterierna för att få ekonomiskt stöd för pensionstagare är generösare än bostadsbidragslagens bestämmelser kommer
2. har nedsatt bostadsbidrag på basen av 12 § och/eller 13 §	Stöd utbetalas upp till gränsen för fullt bostadsbidrag – alltså ingen påverkan	beviljande av ekonomiskt stöd att kunna leda till avslag på ansökan om bostadsbidrag eller till ett mindre bostadsbidrag än vad som annars skulle ha beviljats. Om kriterierna är strängare påverkas inte bostadsbidraget.
3. har (ännu) inte ansökt om bostadsbidrag	En garanti för att endast de som skulle vara berättigade till fullt bostadsbidrag erhåller ekonomiskt stöd. I detta fall påverkar inte det ekonomiska stödet ett framtida bostadsbidrag	

Förslag till lösning:

Ansökan om ekonomiskt stöd till pensionstagare behandlas först då beslut angående bostadsbidrag för pensionstagare föreligger (dvs. primärt stöd i förhållande till ekonomiskt stöd till pensionstagare är åtminstone bostadsbidrag, eventuellt också vårdbidrag).

4.2.3 Stödets inverkan på utkomststödet

Enligt nuvarande skrivningar i landskapslagen om tillämpning av utkomststödslagstiftningen i landskapet Åland (1998:66) tillämpas lagen om utkomststöd (FFS1412/1997) i dess ursprungliga lydelse.

Syftet med utkomststöd är att, sedan man prövat alla andra, möjliga stödformer, genom ett individuellt stöd i sista hand, trygga en persons och familjs utkomst och främja möjligheterna att klara sig på egen hand. Beviljande av stöd förutsätter att den aktuella situationen visar att personen/familjen har ett inkomstunderskott som inte kan kompenseras genom andra stöd. Utkomststöd skall med andra ord inte ges istället för andra stöd utan först sedan det visat sig att samhällets stödformer inte är tillräckliga för att garantera en persons/familjs uppehälle.

Ett ekonomiskt stöd för pensionstagare skulle alltså räknas som inkomst vid sökande av utkomststöd. Detta kan undvikas genom en ändring i landskapslagen (1998:66) sålunda att ekonomiskt stöd till pensionstagare inte skall beaktas som inkomst vid handläggning av utkomststödsansökan.

4.3 Beskattning - ändringar i skattesystemet genom ökade avdrag för pensionärer och/eller genom återbäring i form av s.k. negativ skatt.

De pensionstagare som har de allra lägsta inkomsterna (t.ex. enbart folkpension) kommer redan i och med pensionsinkomstavdraget ner i noll innehållningsprocent. Detta innebär att varken det åländska allmänna avdraget eller grundavdraget vid kommunalbeskattningen kommer dessa personer till godo. Arbetsgruppen har undersökt möjligheten att kompensera de med de allra lägsta inkomsterna för utebliven avdragsmöjlighet genom införande av ett system med s.k. negativ skatt. Detta skulle innebära att de som inte har tillräckliga inkomster för att kunna göra fulla avdrag i beskattningen skulle få tillbaka hela eller delar av det outnyttjade avdraget i form av ett bidrag.⁸

Arbetsgruppen har begärt ett utlåtande från Skattestyrelsen angående möjligheten att denna skulle administrera ett dylikt system samt en uppskattning av de eventuella kostnader detta skulle medföra. Skattestyrelsen konstaterar i sitt svar bl.a. att "Eftersom beskattningssystemet utgör tekniskt sett en svårövergriplig helhet, kräver en central avvikelse från dess uppbyggnadsgrunder en oerhört stor arbetsinsats även om ändringen ifråga skulle tillämpas endast på ett begränsat antal utvalda kunder. Skatteförvaltningen saknar därtill de tekniska resurser som klarar av att på kort tid genomföra dessa ändringar." Beträffande den begärda uppskattningen av de eventuella kostnader som införandet av ett dylikt system skulle medföra uppskattas kostnaderna till minst 800 000 €

Skatteförvaltningen anser därmed att införandet av ett system med negativ skatt i den omfattning Ålands landskapsregering presenterat i sin förfrågan inte kan anses vara genomförbart utan oändamålsenligt stora kostnader.⁹

4.4 Införande av en hushållsstödssedel

Förslaget om en hushållsstödssedel kan jämföras med de motionssedlar för arbetstagare som redan idag omfattas av skattefrihet och det förslag till utvidgning som skulle innebära att även arbetstagarens frivilliga kulturverksamhet skulle omfattas av skattefrihet upp till ett fastslaget belopp.

Med nuvarande lagstiftning skulle sedelns värde beaktas vid ansökan om bostadsbidrag och vid ansökan om utkomststöd. För att hushållsstödssedeln skall kunna betraktas som skattefri förmån skulle även en ändring av inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) krävas. Röster har också höjts för att en sedel lätt kunde uppfattas som fattighjälp och upplevas som stigmatiserande av de som skulle vara berättigade till den.

4.5 Utkomststöd som bidragsform

Under 3.3 redogörs för utkomststödet som ett stöd i sista hand, när de primära inkomstkällorna visat sig otillräckliga. Utgifter som kan vara utkomststödsberättigande är t.ex. andra boendeutgifter än de som godkänns enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (FFS 571/2007) eller hälsovårdsutgifter till den del de inte ersätts med stöd av

⁸ Milton Friedman är den som framfört tanken på en medborgarlön utformad som en negativ skatt. Förslaget går ut på att man i stället för en oöverskådlig flora av bidrag gör ett grundavdrag, lika för alla. De som tjänar över en viss tröskel betalar skatt i vanlig ordning, medan de som inte tjänar något får tillbaka det outnyttjade avdraget. Däremellan får man behålla hela inkomsten, men avdraget minskar proportionellt mot denna.

<http://www.google.se/search?hl=sv&q=%22negativ+skatt%22&meta=>

⁹ bilaga 5; Skattestyrelsens utlåtande 14.8.2008 angående införande av negativ skatt

sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) eller på basen av t.ex. högkostnadsskyddet. Utförliga rekommendationer angående handläggningen av utkomststöd ges i Social- och hälsovårdsministeriets handbok¹⁰

I ÅSUB:s rapport angående ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland kommer man fram till att det med största sannolikhet finns ett underutnyttjande av utkomststödet på Åland, i synnerhet i skärgården och på landsbygden. Någon egentlig utredning kring detta har dock inte gjorts, liksom inte heller angående de orsaker som ligger bakom ett underutnyttjande. Rent allmänt förefaller det dock fortfarande föreligga en uppfattning om misslyckande och skam kopplat till utkomststödet. Det faktum att utkomststöd måste sökas varje månad kräver också upprepad aktivitet från den sökandes sida, ett faktum som av många äldre säkert kan upplevas som såväl arbetsdrygt som kränkande. Utökad, riktad information om bidragsformen kunde vara ett sätt att minska underutnyttjandet.

Arbetsgruppen anser att användandet av utkomststöd som ett kontinuerligt, återkommande stöd för att lösa de ekonomiskt utsatta pensionstagarnas situation strider mot utkomststödlagens anda och mening. Utkomststödet bör tvärtom återfå sin roll som ett stöd i allra sista hand, i krissituationer när inga andra inkomstkällor står till buds.

5. KOMMUNALA AVGIFTER AV BETYDELSE FÖR PENSIONSTAGARE

Arbetsgruppen har utrett de kommunala avgifter som berör pensionstagare och som tas ut inom ramen för socialvården. Övriga avgifter såsom avfallshanteringsavgift, avgifter sammanhängande med boende i egna hemshus (såsom kommunal plogning, fastighetskatt etc.), avgifter för hobbyn, rekreation, kultur m.m. har ansetts ligga utanför arbetsgruppens mandat och behandlas inte i detta sammanhang.

Enligt landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpas med angivna avvikelser bl.a. socialvårdslagen (FFS 710/1982) samt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) till den del bestämmelserna gäller socialvården. Enligt landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpas med angivna avvikelser bl.a. socialvårdsförordningen (FFS 607/1983) samt förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992) till den del bestämmelserna gäller socialvården. De avvikelser från bestämmelserna i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården som gäller i landskapet innebär bl.a. att i stället för de avgifter som anges i 3 § (avgifter för service i hemmet) och 32 § (uppbörd av avgift för frånvarotid) kan avgifter uppbäras enligt av kommunen fastställda grunder.

I den utredning¹¹ som gjorts jämförs kostnaderna för äldre i olika kommuner avseende boende, hemservice samt för olika stödtjänster. Utredningen visar också i vilken mån kommunerna väljer att avvika från avgiftsförordningen och om detta är till nackdel för klienterna eller ej. Med tanke på att ÅSUB:s utredning om ekonomisk utsatthet och social trygghet bl.a. visade att ensamstående pensionärer med enbart folkpension hör till de som är ekonomiskt utsatta valdes att göra jämförelsen utgående från en person som hör till denna kategori.

¹⁰ Social- och hälsovårdsministeriet, Handbok 1998:3, Vägledning för dem som fattar beslut om utkomststöd

¹¹ bilaga 6 "Jämförelse av kostnader för äldre i olika kommuner"

5.1 Skillnader mellan kommunerna

5.1.1 Grunden för debitering av hemservice

En av de största skillnaderna är hur man beräknar den tid en person får hemservice. Vissa kommuner tar betalt med antalet besök som grund, andra utgår från antalet timmar. De intervall som används som grund för inplacering i en viss avgiftsklass varierar också. Några kommuner tar betalt enligt det exakta antal timmar en klient får hemservice. En kommun har specificerat att en person med många korta besök skall placeras i en avgiftsklass lägre, annars finns inga specifikationer eller någon nedre gräns i tid för vad som räknas som ett besök.

5.1.2 Övriga avgifter

Förutom de avgifter för hemservice och stödtjänster som kommunerna tar ut har man i flera kommuner infört en ny typ av avgifter för boende inom serviceboende. Avgiften har i olika kommuner fått olika benämningar och kriterierna för uttag av avgiften varierar också. Gemensamt för de olika kommunerna är att avgiften är fast, dvs. klienterna betalar lika mycket oberoende av inkomst. En förfrågan till social- och hälsovårdsministeriet angående om denna typ av avgift är förenlig med klientavgiftslagstiftningen gav vid handen att problematiken uppmärksammats i utredningar redan 2005.¹² I sitt svar konstaterar man att en sådan avgift skall motsvaras av någon tjänst eller stöd och att avgifterna som tas ut inte får överlappa varandra. Avgiften bör också vara skälig i förhållande till den service man tagit emot.

Ministeriet konstaterar vidare att problem uppstår i synnerhet när olika avgifter anhopar sig och medför en oskälig avgiftsbörda för klienten samt att det råder ojämlikhet mellan klienter i olika kommuner.

5.1.3 Konsekvenser av rätten att avvika från avgiftsförordningen

Enligt 2 § 2 punkten landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård kan avgifter uppbäras enligt kommunens fastställda grunder i stället för de avgifter som anges i 3 §, 4 § och 32 §. 3 § i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992) gäller service i hemmet. I 3 § 1 mom. fastslås att enligt 9 § 1 mom. 1 punkten socialvårdsförordningen (FFS 607/83) kan för hemservice uppbäras en skälig månadsavgift som bestäms enligt servicens art och omfattning, klientens betalningsförmåga och familjens storlek. Månadsavgiften får uppgå till högst det belopp av de månadsinkomster som överskrider inkomstgränsen som nedan nämnda betalningsprocenttal anger. Betalningsprocenttalen och inkomstgränserna är följande¹³:

Antal personer	Inkomstgräns Euro/månad	Betalningsprocent
1	445	35
2	820	22
3	1285	18
4	1590	15
5	1925	13
6	2210	11

¹² bilaga 7: Social- och hälsovårdsministeriet

¹³ OBS! fr.o.m 1.8.2008 har inkomstgränserna i klientavgiftsförordningen ändrats genom 464/2008. För 1 person har inkomstgränsen höjts till 484 €. Betalningsprocenttalen är oförändrade. Den undersökning av de åländska taxorna som gjorts bygger dock på en jämförelse med de inkomstgränser som gällde före 1.8.2008.

Avgifterna i lagstiftningen är maximiavgifter som inte kan överskridas genom kommunens eller samkommunens beslut. Kommunen och samkommunen kan endast bestämma att de lagstadgade avgifterna tas ut av klienter och patienter till maximibelopp, till ett lägre belopp eller att de till vissa delar inte alls tas ut.

Rätten att avvika från denna bestämmelse om maxuttag av avgift för regelbunden hemservice och istället tillämpa av kommunen fastställda grunder utnyttjas av de åländska kommunerna på följande sätt:

- åtta kommuner har valt att följa inkomstgränserna och betalningsprocenttalen i förordningen om klientavgifter (FFS 912/1992)
- den lägsta inkomstgräns som används för 1 persons hushåll är 403,65 €
- det högsta betalningsprocenttalet som används för 1 persons hushåll är 50 %

Hela avgiftsutredningen presenteras i bilaga 6 och i bilaga 8 återfinns en kort sammanställning av vissa väsentliga punkter i utredningen.

Sammantaget kan konstateras att skillnaderna i avgiftsuttag mellan kommunerna är stora och även att skillnaden mellan den hemserviceavgift som kunde tas ut enligt förordningen och den hemserviceavgift som tas ut i vissa kommuner i vissa fall är väldigt stor (i ett fall är uttaget mer än dubbelt i jämförelse med förordningens maxgräns).

Om kommunerna väljer att inte justera sina inkomstgränser i enlighet med den förändring av inkomstgränserna som trädde i kraft fr.o.m. 1.8.2008, innebär detta att skillnaden ökar ytterligare – till klientens nackdel.

6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

6.1 Underutnyttjande av befintliga stöd

Enligt 13 § 4 mom. socialvårdslagen (FFS 710/1982) skall kommunen sörja för att handledning och rådgivning anordnas beträffande förmånerna inom socialvården och det övriga socialskyddet och utnyttjandet av dessa samt enligt 5 mom. information tillhandahållas beträffande socialvården och det övriga socialskyddet.

Enligt 2 § 2 mom. lag om Folkpensionsanstalten (FFS 731/2001) skall Folkpensionsanstalten bl.a. informera om förmånerna och om sin service samt bedriva forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen och den egna verksamheten.

Förslag:

KOMMUNERNA

försäkrar sig om att information, förutom om kommunens egen service, finns tillgänglig (t.ex. FPA:s broschyrer) och är aktuell. Informationen bör finnas tillgänglig på platser där äldre och deras anhöriga rör sig (t.ex. sjukhus, apotek, post, bank, butik). Kommunerna uppmanas att använda tillräckliga resurser på handledning och rådgivning och vara behjälpliga även när det gäller stöd som skall sökas vid t.ex. FPA.

FOLKPENSIONSANSALTEN (FPA)

Efter en dialog med landskapsregeringen undersöker folkpensionsanstalten som bäst möjligheten till ett lokalt forskningsprojekt angående information/underutnyttjande av bidrag/attityder – kopplingar mellan dessa och förslag till hur man kan komma till rätta med detta.

ÅLANDS HÄLSO- OCH SJUKVÅRD (ÅHS)

ÅHS har själva föreslagit att den interna fortbildningen/informationen till läkare angående de krav på uppgifter som läkarintygen skall innehålla vid t.ex. olika stödansökningar förbättras genom en återkommande föreläsning för de läkare som är i behov av en sådan.

Syftet med ovanstående förslag är att de som är berättigade till och i behov av något av de existerande bidragen/stöden också skall komma i åtnjutande av det.

UPPFÖLJNING

En uppföljning görs ett till två år efter de specifika satsningar som görs. Härvid kontrolleras om det skett förändringar beträffande andelen pensionärer som har bostadsbidrag, vårdbidrag eller eventuella andra bidrag som administreras av FPA samt hur många som kontaktat kommunernas socialbyråer för råd/information samt hur många nya utkomststödsansökningar inom den ifrågavarande kategorin som man handlagt under året och hur många av dessa som varit berättigade till utkomststöd i någon form. Vidare kontrolleras om andelen avslag/fördröjning av ansökan på grund av bristfälliga läkarintyg har minskat.

6.2 Landskapslag om ekonomiskt stöd för pensionstagare

Ett system för kontinuerligt ekonomiskt stöd till pensionstagare med endast folkpension eller motsvarande inkomster tas i bruk genom en lag om ekonomiskt stöd för pensionstagare. Lagen utformas så att den kräver minsta möjliga administration och i så liten utsträckning som möjligt påverkar bostadsbidraget. Stödet handläggs av kommunerna. Arbetsgruppen föreslår att landskapet kompenserar kommunerna för de faktiska kostnaderna som lagen om ekonomiskt stöd för pensionstagare förorsakar kommunerna.

6.3 Ändrade bestämmelser om avgiftsuttag

Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård 2 § 2) ändras så att en överskridning av det maxavgiftsuttag som fastslås i klientavgiftsförordningen (FFS 912/1992) inte längre är möjlig.

För att förhindra att kommunerna kompenserar ett eventuellt inkomstbortfall, orsakat av ovanstående ändring, genom att höja andra avgifter för de klienter som nyttjar hemservice, föreslås en komplettering av landskapsförordningen. Enligt denna skall minst 20 % av fullt folkpensionsbelopp kvarstå efter att nettoutgifterna för boende, behövlig hemservice samt kompletta stödtjänster erlagts. Med behövlig hemservice avses den hemservice som fastslagits i klientens vård- och serviceplan. Med kompletta stödtjänster avses dygnets alla måltider samt eventuella separata avgifter för bad och tvätt.

Ålands kommunförbund genom förbundsdirektör Sigurd Lindvall motsätter sig att bestämmelserna om avgiftsuttag ändras. Se reservation, bilaga 9.

6.4 Avgifter inom Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS)

Arbetsgruppen har inte gjort någon separat utredning om de avgifter som tas ut inom Ålands hälso- och sjukvård (se ÅHS:s avgiftsstadga för år 2008). Följande kan dock konstateras: Högkostnadsskyddet för personer 65 år eller äldre är för närvarande 125 € per kalenderår. ÅHS:s styrelse föreslår i sin behandling av avgiftsstadgan för 2009 att nivån skall höjas till 350 € per år. Arbetsgruppen ser det som motiverat att kostnadsskyddet för pensionstagare inte skulle försämrats.

Hemsjukvården ingår i högkostnadsskyddet och patienten betalar för max fyra besök per månad, dvs. 40 €. Arbetsgruppen anser att avlyftande av avgiften för hemsjukvård för personer 65 år eller äldre skulle stöda såväl pensionstagare med små inkomster, genomförandet av sammanhållen hemvård liksom målet att minst 90 % av 75 år eller äldre skall ha möjlighet att bo kvar hemma. I och med att hemsjukvården ingår i högkostnadsskyddet torde den reella inkomstförlusten för ÅHS inte vara speciellt stor. Ytterligare visar rapporten Ekonomiska levnadsvillkor för funktionshindrade personer på Åland att högkostnadsskyddet för avgifter inom ÅHS för pensionärer bör omfatta även personer med invaliditetspension.

Utanför högkostnadsskyddet står bl.a. tandvården i landskapsregeringens handlingsprogram ingår att tandvårdssystemet utreds och utvecklas. En välfungerande, tillgänglig tandvård (t.ex. högkostnadsskydd) är av stor vikt för pensionstagare med små inkomster. Rätt använd bidrar tandvården till att förebygga och upprätthålla en god allmänhälsa. Att upprätthålla hälsa istället för att återställa hälsa blir allt viktigare – inte minst av ekonomiska skäl.

6.5 Ändring av villkoren för reparationsunderstöd riktat till ålderspensionärer och handikappade

Landskapsregeringen har år 2007 fattat beslut om fördelningsgrunder för understöd som beviljas för reparation av ålderspensionärers och handikappades bostäder. Villkoren gäller tills vidare. Föreslås att förutom långvarig anstaltsvård även förhindrande eller uppskjutande av förflyttning av en handikappad eller en åldring till långvarigt serviceboende eller långvarigt, effektiviserat serviceboende skall utgöra en tillräcklig grund för beviljande av bidrag.¹⁴ Detta kunde minska behovet för ekonomiskt utsatta pensionstagare att flytta från egnahemshus till hyresboende p.g.a. att reglerna för bostadsbidrag gynnar detta slag av boende och samtidigt stöda äldreomsorgsutredningens mål om att 90 % av 75 år eller äldre skall bo kvar hemma.

7. PÅGÅENDE REFORMARBETE I RIKET - Totalreformen av den sociala tryggheten (SATA)

Samtidigt som arbetet inom landskapsregeringen pågår med att hitta lösningar på de ekonomiskt utsatta pensionstagarnas situation har man på nationell nivå inlett en totalreform av den sociala tryggheten. Enligt den promemoria som uppgjorts angående reformarbetet sägs att de första propositionerna överlämnas till riksdagen senast under höstsessionen 2008. Syftet

¹⁴ bilaga 9: Reparationsunderstöd. Förslag till ändrade villkor

med reformen är att göra arbete mera sporrande, minska fattigdom och trygga en tillräcklig grundtrygghet i alla livssituationer. Stödmottagarnas ställning förbättras genom att systemet görs enklare och tydligare. I samband med reformen av den sociala tryggheten utreds också beskattningen av sociala förmåner och klientavgifterna. Enligt regeringsprogrammet ska en heltäckande äldreomsorg tryggas genom att förbättra samordningen av vårdbidraget, stödet för närståendevård och hushållsavdraget så att de kompletterar varandra på ett friktionsfritt sätt. Därtill förutsätts i regeringsprogrammet att det bereds en modell som bättre än hittills tryggar försörjningen för dem som har de minsta pensionsinkomsterna före 31.12.2009. Vidare sägs att systemet med den sociala tryggheten ska utvecklas så att det inte uppstår behov av utkomstskydd för dem som får primärt grundskydd. Detta skulle innebära att utkomststödet återfår sin ursprungliga funktion som utkomstskydd i sista hand som i ovanliga krissituationer betalas för en kort tid.¹⁵

8. SLUTORD

Arbetsgruppen konstaterar att ett visst utrymme för förbättringar inom ramen för socialvården, där Åland har behörighet finns, och arbetsgruppen har lagt förslag om bl.a. en lag om ekonomiskt stöd för pensionstagare. Samtidigt kan man konstatera att socialvården och socialförsäkringsrätten (riksbehörighet) och de däri ingående stöden utgör en helhet. De förslag som läggs och de förändringar som görs bör beakta denna helhet och den påverkan en förändring av någon av bidragsformerna kommer att ha på övriga rättigheter.

Arbetsgruppen anser att ett minskat beroende av olika stödformer genom att höja pensionsnivåerna (folkpensionen) är den mest hållbara lösningen på de utsatta pensionstagarnas ekonomiska situation. Förhoppningen är att reformen av den sociala tryggheten på riksnivå skall leda till en sådan förändring och att behovet av en lag om ekonomiskt stöd för pensionstagare därmed skall vara av tillfällig natur.

¹⁵ se www.stm.fi – Totalreformen av den sociala tryggheten (SATA)

BILAGA 1

UTDRAG UR FOLKPENSIONSANSALTENS INFORMATION ANGÅENDE: BOSTADSBIDRAG FÖR PENSIONSTAGARE

För att bidraget skall betalas ut måste du ha minst 626 euro per år eller 52,17 euro i månaden i boendekostnader. På rätten till bidrag och på bidragets belopp inverkar dina och din makes/makas

- boendekostnader
- familjeförhållanden
- årsinkomst
- förmögenhet.

Hur beräknas bidraget?

Bostadsbidraget för pensionstagare är 85 procent av de skäligen boendeutgifter

- som överstiger det sammanlagda beloppet av bassjälvrisk och
- den enligt inkomsten beräknade tilläggsjälvrisk.

Bassjälvrisk är lika för alla: 542,10 euro/år (ca 45,18 euro/mån). För inkomster under inkomstgränserna fastställs ingen tilläggsjälvrisk. Boendekostnaderna måste vara minst 626 euro om året eller 52,17 euro i månaden för att bostadsbidrag betalas.

Årsinkomster (euro/år) och månadsinkomster, som ger full bostadsbidrag

Familjeförhållande	Pensionstagare
Ensamstående	7 705 €/år 642,08 €/mån
Gift eller sambo, maken har inget bostadsbidrag	11 294 €/år 941,17 €/mån
Gift eller sambo, maken får bostadsbidrag	12 376 €/år 1 031,33 €/mån

Tilläggsjälvrisk är 40 procent av den årsinkomst som överstiger ovannämnda inkomstgränser.

Bostadsbidraget för pensionstagare räknas ut enligt följande formel

$$\begin{aligned} \text{Bostadsbidraget} &= 85 \% (\text{boendekostnader} - \text{självriskandel}) \\ \text{Boendekostnader} &= \text{godkända boendekostnader} \\ \text{Självrisk} &= \text{summan av bassjälvrisk och tilläggsjälvrisk enligt inkomsterna} \end{aligned}$$

Maximibeloppen för boendekostnader år 2008

Boendeutgifterna medräknas inte i sin helhet, utan till ett fastställt maximibelopp. Den överstigande delen måste man alltid betala själv, plus självrisk. Maximibeloppen, som fastställs årligen av statsrådet, är beroende av vilken kommun bostaden är belägen i och av sökandens familjeförhållanden.

Boningsort Familje- förhållanden	Kommungrupp I	Kommungrupp II	Kommungrupp III*
Pensionstagaren (och maken; ej barn)	6 043 euro/år 503,58 e/mån	5 557 euro/år 463,08 e/mån	4 875 euro/år 406,25 e/mån
1 eller 2 barn under 16 å i familjen	7 252 euro/år 604,33 e/mån	6 668 euro/år 555,67 e/mån	5 850 euro/år 487,50 e/mån
Minst 3 barn	8 460 euro/år	7 780 euro/år	6 825 euro/år

under 16 år i familjen	705 e/mån	648,33 e/år	568,75 e/mån
-----------------------------------	------------------	--------------------	---------------------

**Kommungrupp
I**

Helsingfors, Esbo, Grankulla och Vanda

**Kommungrupp
II**

Björneborg, Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kervo, Kouvola, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vasa, Vichtis, Villmanstrand, Åbo

**Kommungrupp
III**

Övriga Finland

*bl.a. Åland

Om familjen har en betydligt större bostad än vad den behöver kan FPA beakta endast en skälig del av boendekostnaderna. För ensamboende godkänns 70 m². För varje familjemedlem som bor i bostaden höjs kvadratmeterantalet med 15 kvadratmeter.

Se även

So 1.7 Statsrådets förordning om de genomsnittliga kostnader enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare som är godtagbara såsom utgifter för skötsel av bostad 2007 14.12.2006/1175 (senast tillgängliga information – gällde till utgången av år 2007)

BILAGA 2

Utdrag ur information på landskapsregeringens hemsida:

<http://www.regeringen.ax/finans/beskattningen.pbs>

Särskilda åländska avdrag som är av intresse för pensionstagare

Allmänt avdrag (7a § Kommunalskattelag för landskapet Åland (ÅFS 37/1993))

En skattskyldig fysisk person har rätt att vid kommunalbeskattningen göra ett allmänt avdrag om fem procent från förvärvsinkomsten. Avdraget görs sedan alla andra avdrag vid kommunalbeskattningen har gjorts, men innan grundavdraget görs.

Med förvärvsinkomst avses i fråga om det här avdraget nettoförvärvsinkomsten vid kommunalbeskattningen efter att alla avdrag vid kommunalbeskattningen, förutom grundavdraget, har gjorts. Avdraget tillämpas första gången vid den beskattning som verkställs för skatteåret 2007.

Sjukdomskostnadsavdrag (10 § Kommunalskattelag för landskapet Åland (ÅFS 37/1993))

Skattskyldig har rätt att vid kommunalbeskattningen till fullt belopp göra avdrag från förvärvsinkomsten för egna och familjemedlemmars sjukdomskostnader som överstiger 84 euro. För makar gäller dock att avdrag från förvärvsinkomsten får göras för sjukdomskostnader som sammanlagt överstiger 168 euro.

För sjukdomskostnader som föranletts av sjukhusvistelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte intagningen skett på grund av inhemsk läkares remiss, har skattskyldig rätt att vid kommunalbeskattningen göra avdrag från förvärvsinkomsten med högst 300 euro, makar dock sammanlagt med högst 600 euro. Om skattskyldig under skatteåret försörjt barn som före skatteårets ingång inte har fyllt 17 år skall i detta moment avsett belopp höjas med 70 euro för varje sådant barn. Avdrag får inte göras för resekostnader till läkare, sjukhus eller till en med sjukhus jämförbar inrättning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för behandling av sjukdom om resan företas utan remiss eller ordination från inhemsk läkare.

Avdrag för inte göras för kostnader som ersätts på grund av försäkring eller av annan orsak.

Fastighetsbeskattning

Fastighetsbeskattningen regleras genom fastighetsskattelag för landskapet Åland (ÅFS 15/1993). Denna gör rikets fastighetsskattelag (ÅFS 654/1992) tillämplig i landskapet med vissa undantag. Undantagen gäller främst det intervall som kommunen har att hålla sig inom då denna fastställer skattesatserna.

Varje kommun fastställer årligen fastighetsskattesatserna för den egna kommunen. Skattesatsen för det aktuella skatteåret fastställs under hösten året innan skatteåret.

Den vägda medelskatteprocenten var för skatteåret 2006 0,02 procent för stadigvarande bostad och 0,90 procent för annan bostad. Den vägda allmänna medelfastighetsskatteprocenten var 0,33 procent skatteåret 2006.

Närmare information om kommunalbeskattningen på Åland

För närmare information om beskattningen på Åland hänvisas till Ålands skattebyrå (tfn +358- (0)18-634200) eller till skatteförvaltningens hemsida på Internet: <http://www.skatt.fi/>

FOLKPENSIONSANSTALTEN
Avdelningen för pensioner och utkomstskydd

Utlåtande

19.9.2006

Dnr 14/301/2006

Ålands landskapsregering
PB 1060
AX-22111 MARIEHAMN

ÅLANDS LANDSKAPSREGERINGS BEGÄRAN OM UTREDNING 18.8.2006/S10706/1/21

Ålands landskapsregering har bett om en utredning av FPAs försäkringsdistrikt i Mariehamn rörande eventuell utbetalning av ett särskilt stöd till de pensionärer på Åland som endast uppbär folkpension, samt även en utredning av administrationskostnaderna och av den inverkan som detta stöd kan få på andra FPA-förmåner.

Frågan om en eventuellt begränsad utbetalning

Enligt FPAs uppgifter fanns det vid början av år 2006 totalt 5 853 pensionstagare på Åland av vilka 2 876 var folkpensionstagare. Totalpensionen för en pensionstagare utgörs av folkpension och arbetspension; folkpensionen minskar när arbetspensionen ökar. Rätten till folkpension upphör när pensionsinkomsterna överstiger 1056,20 euro i månaden.

Folkpensionstagarna har i regel låga inkomster, och ett extra stöd skulle förbättra deras ekonomiska situation. För pensionstagarna skulle emellertid den mest rättvisa lösningen vara att rikta det nya stödet till alla pensionstagare. Ifall stödet begränsas till endast dem som uppbär folkpension, kan totalpensionen för vissa personer med enbart arbetspension bli lägre än för personer med folkpension. Så är fallet redan nu för de pensionstagare som skulle ha rätt till folkpension men vars pension inte betalas ut eftersom den underskrider det minsta betalbara beloppet, d.v.s. cirka 12 euro i månaden (se bilagan).

Frågan om stödets inverkan på andra bidrag

Folkpensionen är en pensionsavhängig förmån, vilket innebär att arbets-, tjänste- och företagarpensioner beaktas vid beräkandet. Det nya åländska stödet skulle inte få någon inverkan på folkpensionsbeloppet, eftersom det inte är grundat på arbetsinkomst. Vid fastställandet av bostadsbidrag skulle stödet däremot komma att beaktas, vilket skulle resultera i att bidragen kan komma att minska något. Ett säkerställande

av bibehållna nivåer på bostadsbidragen - både bostadsbidragen för pensionstagare och de allmänna bostadsbidragen - skulle förutsätta ändringar i bostadsbidragslagstiftningen. Också utkomststödet skulle kunna komma att påverkas av det nya stödet. Om stödet betraktas som pension, utgör det enligt gällande bestämmelser skattepliktig inkomst. Ifall tanken är att stödet skall vara skattefritt för mottagaren, så krävs separata stadganden.

Frågan om FPAs möjligheter att sköta utbetalningen

FPA ställer sig positiv till att administrera utbetalningen av stödet. FPA betalar för närvarande en förhöjning till åländska barnbidragstagare på basis av ett separat avtal. Ett liknande avtal skulle behövas även beträffande stödet till pensionstagare.

I detta avtal eller i de åländska förvaltningsorganens beslut eller i landskapslagen borde i så fall medtas detaljerade bestämmelser om beviljande och indragning och om eventuella andra omständigheter i anslutning till verkställigheten. Avtalet borde

exempelvis innehålla bestämmelser om förfarandet när folkpension upphör, när familjepension beviljas eller när en person flyttar bort från Åland.

Ett villkor för att FPA skall administrera utbetalningen av stödet är att det betalas ut med ett fast belopp - alltså med samma belopp till alla mottagare - och att verksamheten får det elektroniska stöd som behövs. Utbetalningen förutsätter ändringar i FPAs nuvarande datasystem. Enligt en preliminär uppskattning skulle handläggningssystemet för stödet komma att kosta cirka 250 000 euro, vilket motsvarar cirka 3 000 personarbetstimmar. Också underhållet av handläggningssystemet skulle komma att medföra vissa kostnader per år. Ifall stödet skall vara skattepliktig, förutsätter det mera förändringar i datasystem och kommer att kosta mer. Under innevarande år går ändringarna i datasystemen inte att genomföra, så redan vid början av år 2007 är det omöjligt för FPA att inleda utbetalningen.

FPA kan inte använda medel avsedda för de lagstadgade sociala trygghetsförmånerna för skötseln av avtalsbaserade uppgifter. Därför måste FPA få full ersättning för de kostnader som verkställigheten av stödet föranleder.

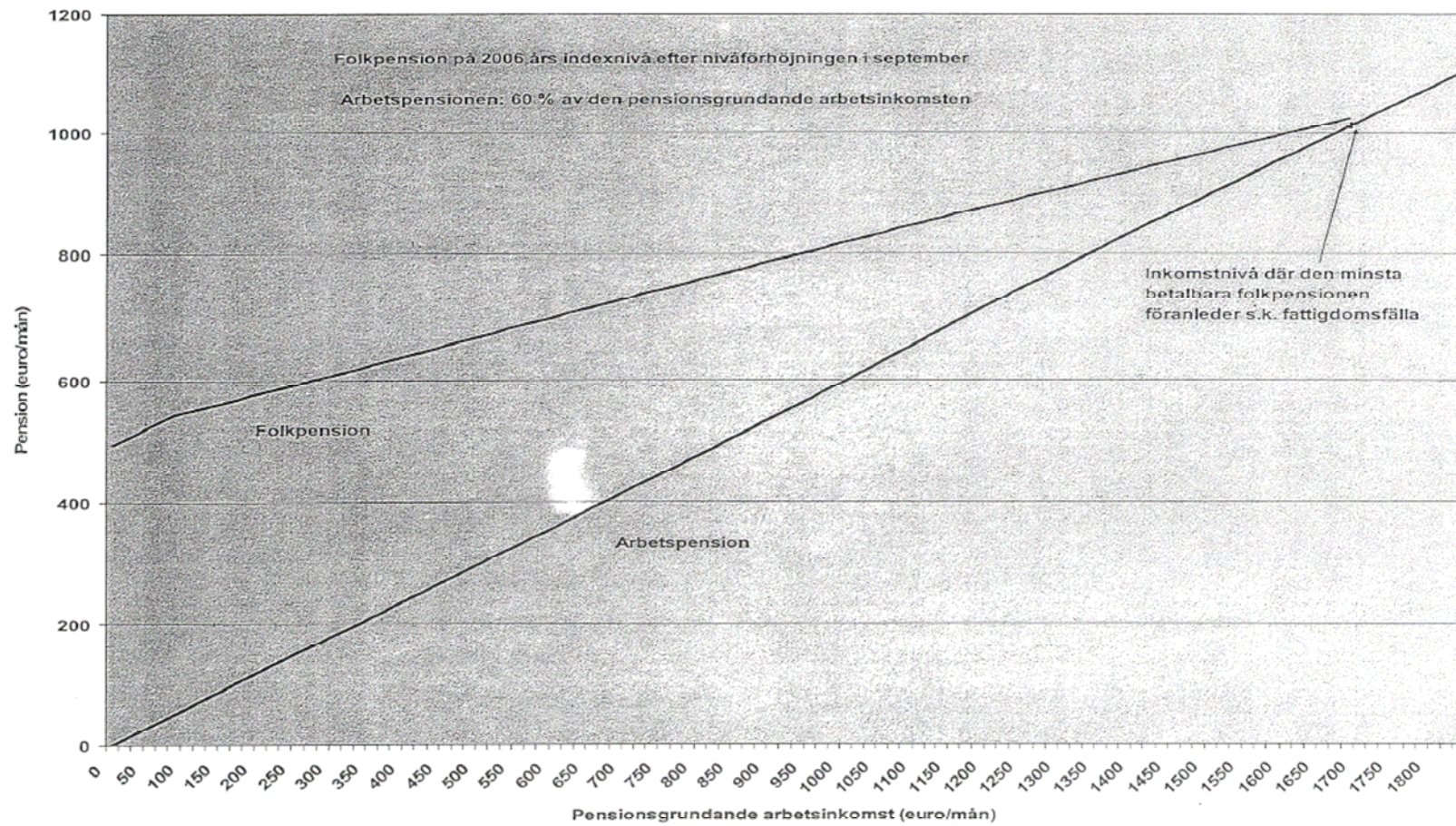
Ifall Ålands landskapsregering skulle gå in för att genomföra utbetalningen av stödet på annat sätt än via FPA, t.e.x. genom banken, kan FPA med vissa intervaller tillstålla landskapsregeringen en lista över de mottagare av folkpension som är bosatta på Åland. Även i detta fall måste stödets effekter på folkpensionstagarnas övriga förmåner vara detaljreglerade. Likaså krävs en bestämmelse som reglerar utlämnandet av uppgifter.

Folkpensionsanstalten fortsätter gärna denna diskussion utgående från landskapsregeringens förslag.

Jorma Huuhtanen
Generaldirektör

Helena Pesola
Direktör

Totalpension för en ensamstående person i kommungrupp 2

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

BREV

11.06.2008

Ålands landskapsregering
Avdelningschef Carina Strand

SÄRSKILT STÖD SOM BETALAS TILL PENSIONSTAGARE MED LÅGA INKOMSTER

Företrädarna för Ålands landskapsregering frågade omsorgsminister Paula Risikko vid förhandlingarna 15.4.2008 om social- och hälsovårdsministeriets ståndpunkt i huruvida det planerade särskilda stöd som i landskapet ska betalas till pensionstagare med låga inkomster kan lämnas obeaktat som inkomst när bostadsbidraget för pensionstagaren bestäms.

Planerat särskilt stöd

Landskapets utkast innehåller tre olika stödalternativ:

- 1) särskilt stöd som på grundval av landskapslagen betalas till pensionstagare med låga inkomster
- 2) särskilt hushållsavgift för pensionstagare med låg inkomst som bestäms genom landskapslag eller
- 3) skattefri hushållsstödssedel för pensionstagare med låga inkomster.

Avsikten är att bestämma om stödet genom landskapslagen och endast boende i Ålands landskap skulle få det. Stödet vill man genomföra så att det minskar bostadsbidraget som betalas till pensionstagare.

På grundval av tillgängliga stödalternativ kan social- och hälsovårdsministeriet inte bedöma om ett nytt stöd förutsätter rikslagstiftning eller om det kan genomföras med stöd av landskapets lagstiftning.

Stödets inverkan på bostadsbidraget för pensionstagare

Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) är lagstiftning som hör till rikets behörighet (29 § 3 punkten i självstyrelselagen för Åland). Det är dock möjligt att helt eller till vissa delar överföra behörigheten på landskapet genom lag. Om tillämpning av lagen om bostadsbidrag som gäller det allmänna bostadsbidraget har en egen landskapslag utfärdats (ÅFS 63/1975).

Enligt 12 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, ska när bostadsbidraget beräknas som årsinkomst, beaktas de fortlöpande eller årligen återkommande inkomsterna för sökanden och sökandens make, maka eller sambo, med undantag för de s.k. prioriterade inkomster som föreskrivs i 14 §.

När man bedömer om man på Åland kan lämna obeaktat det särskilda stöd som en pensionstagare med låg inkomst får när bostadsbidraget bestäms, kan det planerade stödet jämföras med de prioriterade inkomsterna enligt gällande lag.

När bostadsbidraget för pensionstagaren bestäms ska som prioriterade inkomster inte beaktas bl.a. barnförhöjning enligt folkpensionslagen, fronttillägg, extra fronttillägg, vårdbidrag för pensionstagare, vårdarvode

som grundar sig på ett avtal om närståendevård, menersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring, livränta enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst och utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997).

De nya förmåner som beskrivits i punkterna 1–3 hänför sig vid sidan av förmåner som hör till social- och hälsovårdsministeriets behörighet även till beskattning. I fråga om stödalternativ som gäller beskattning ankommer ärendet på finansministeriet.

Det särskilda stödet enligt punkt 1 kan närmast jämföras med utkomststödet i de ovan nämnda prioriterade inkomsterna. Det är möjligt att ge prioritet till det planerade nya stödet inom ramen för bostadsbidraget för pensionstagare, om stödet i fråga om villkoren kan jämföras med utkomststöd som bestäms i rikslag.

Det planerade stödet i punkt 2 genomförs via beskattningen. Stödet har planerats så att det betalas i form av bidrag för personer med låga inkomster som inte kan göra särskilt hushållsavgift vid kommunalbeskattningen. När bostadsbidraget för pensionstagaren bestäms ska inkomster beaktas till bruttobelopp före avgift som godkänns i beskattningen. Avgiften i beskattningen minskar därmed inte den inkomst som beaktas när bostadsbidraget bestäms. Det stöd som betalas som bidrag ska jämföras med någon av de nuvarande prioriterade inkomsterna för att det ska kunna anses vara prioriterat. Ett mera omsorgsfullt ställningstagande förutsätter närmare information om den planerade stödformen.

Ett stöd som ges i form av en skattefri hushållsstödssedel enligt punkt 3 kan närmast jämföras med vårdbidrag som betalas till pensionstagare. Vårdbidraget är en prioriterad inkomst när bostadsbidraget för pensionstagaren bestäms. Det är dock de närmare villkoren för stödssedeln som avgör om denna kan föreskrivas som prioriterad inkomst inom ramen för bostadsbidraget för pensionstagare.

Det är nödvändigt att i samtliga alternativ överväga särskilt om ett stöd som gäller enbart boende i landskapet Åland kan ges prioritet i en lag som tillämpas i hela landet.

Bestämmelserna om bostadsbidraget för pensionstagare liksom lagstiftningen om utkomststöd och vårdbidrag finns på dagordningen vid kommittén för en reform av den sociala tryggheten (SATA-kommittén) som kommer att utreda reformbehoven i fråga om den sociala tryggheten också när det gäller förmånerna ovan.

Kanslichef

Kari Välimäki

Äldre regeringssekreterare Juha Rossi

FÖR KÄNNEDOM

Social- och hälsovårdsminister Liisa Hyssälä
Omsorgsminister Paula Risikko

BILAGA 5

SKATTESTYRELSEN

UTLÅTANDE

Beskattningscentralen

PB 325

00052 SKATT

14.8.2008

Maj-Len Österlund-Törnroos
PB 1060

Diarienummer
AX-22111 MARIEHAMN
DNr 1278/38/2008

FÖRFRÅGAN ANGÅENDE INFÖRANDE AV NEGATIV SKATT

Ålands landskapsregering har i sitt brev 20.5.2008 Nr 133 begärt svar av Skatteförvaltningen på frågan om det är möjligt för Skatteförvaltningen eller Ålands skattebyrå att administrera ett system med negativ skatt som kompensation för sådana avdrag i beskattningen som inte kan nyttjas p.g.a. låga inkomster samt därtill begärt en uppskattning av de eventuella kostnader som införandet av ett dylikt system skulle medföra.

Det beskattningssystem som utnyttjas i dagens läge vid beräkningen av inkomstskatten på bl.a. personkunders förvärvs- och kapitalinkomster bygger på ett antagande om att endast i verkligheten debiterad och betald skatt kan återbäras. Eftersom systemet utgör tekniskt sett en svårövergriplig helhet, kräver en central avvikelse från dess uppbyggnadsgrunder en oerhört stor arbetsinsats även om ändringen ifråga skulle tillämpas endast på ett begränsat antal utvalda kunder. Skatteförvaltningen saknar därtill de tekniska resurser som klarar av att på kort tid genomföra dessa ändringar.

Ett till vissa delar liknande separat system för återbäring av en viss skatt har genomförts i samband med verkställigheten av

lagstiftningen om återbäring av accis på energiprodukter. De totala utgifterna för byggandet av en behandlingsprocess för återbäringsansökningarna samt ett IT-systemstöd för denna särskilda återbäringsprocess uppgick till ungefär 800 000 euro. Vål att märka skulle ett system för utbetalning av negativ skatt även kräva en separat modul för kalkylering av den negativa skatten, eftersom denna summa inte kan uträknas med dagens inkomstbeskattningssystem.

Ett separat system för beräkning och utbetalning av negativ skatt som baserar sig på sas. uteblivna avdrag i inkomstbeskattningen skulle dock även ha ett visst samband med inkomstbeskattningens ändringsbeskattningssystem, eftersom en ändring av beskattningen för ett visst skatteår skulle kunna leda till att den skattskyldige i själva verket beviljas ett avdrag som inte kunnat räknas honom till godo i det ursprungliga beskattningsbeslutet. I detta fall borde alltså den tidigare utbetalda negativa skatten rättas i efterhand med det belopp med vilket det tidigare uteblivna avdraget kunnat beaktas i ifrågavarande skatteårs beskattning.

Med anledning av ovanstående anser Skatteförvaltningen att införandet av ett system med negativ skatt i den omfattning Ålands landskapsregering presenterat i sin förfrågan inte kan anses vara genomförbart utan oändamålsenligt stora kostnader.

Mikael af Hällström

Överinspektör

Skattestyrelsen/Beskattningscentralen

JÄMFÖRELSE AV KOSTNADER FÖR ÄLDRE I OLIKA KOMMUNER

Nedan görs en jämförelse av de kostnader en äldre person har avseende boende, hemserviceavgifter samt avgifter för stödtjänster per månad (= 4 veckor) i de olika åländska kommunerna.

Som exempel har använts en ensamboende Pensionär med en inkomst på 558,46 €/månad = enbart folkpension, med boende i **servicehus eller motsvarande**. Kostnaden för boende är bruttokostnader (dvs. före ev. bostadsbidrag) samt nettokostnader, utgående från fullt bostadsbidrag

 = Serviceboende = Effektiverat serviceboende = Pensionärsbostad = Övrigt boende

BOENDE:

Alla kommuner har bostäder av olika storlek inom t.ex. serviceboendet. I tabellen nedan har valts den bostadsstorlek som kommunen har flest av. För de flesta kommuner är det den bostadstyp som storleksmässigt befinner sig i mitten, så att det finns bostäder som är både större och mindre.

Kommun	Boende		Boende TOT. €	Hyra – bostads- bidrag Boende NETTO	Hemserviceavgift regelbunden hs		Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stödtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stödtjänster TOT.
	Hyra (€/m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der			Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin				Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	
Brändö 	152,50 (6,10 €/ /25 m ²)	-	152,50	61,28	18,15	51,06	10,00/ 300,00	10,00	10,00	338,15	371,06	399,43 (432,34)
Eckerö 	196,23 (8,35 €/ /23,5 m ²)	-	196,23	67,84	19,29	39,71	8,25/ 247,50	-	-	266,79	287,21	334,63 (355,05)

	Hyra (€m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der	Boende TOT. €	Boende NETTO	Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin	Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stødtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stødtjänster TOT.
										Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	Hs lägsta (Hs högsta)
Finström 	232,20 (7,74 €/ 30 m ²)	10,00 (avfalls hant.) + 10,00 (¹ servic ehavg.)	242,20	93,23	19,29	39,71	9,00/ 270,00	7,20 (kläd- vård)	5,20	301,69	322,11	394,92 (415,34)
Föglö 	152,41 (8.15 €/ 18,7 m ²)	-	152,41	61,26	24,06	68,73	9,90/ 297,00	20,00 (om ej full hemsavg.	-	341,06	365,73	402,32 (426,99)
Geta 	227,10 (7,57 €/ 30 m ²)	10,00	227,10	82,47	19,29	39,71	9,00/ 270,00	7,20 (kläd- vård)	5,20	301,69	322,11	384,16 (404,58)
Hammar- land 	224,06 (6,59 €/ 34 m ²)	-	224,06	72,01	19,29	39,71	7,14/ 205,00	8,00	-	232,29	252,71	304,30 (324,72)
Jomala 	272,25 (8,25 €/ 33 m ²)	-	272,25	79,24	19,29	39,71	² (5,13/ 153,90)	-	6,60	(- 179,79 innehåller endast 1 måltid/dag)	(200,21 - innehåller endast 1 måltid/dag)	259,03 (279,45) OBS! inte jämförbart med övriga kommuner – se måltider

	Hyra (€m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der	Boende TOT. €	Boende NETTO	Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin	Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stødtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stødtjänster TOT.
										Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	Hs lägsta (Hs högsta)
Kumlinge 	198,00 (5,50 €/ 36 m ²) 178,50 (8,50 €/ 21 m ²)	+ uppvär- mning (el)	178,50	65,18	12,77	51,06	11,25/ 337,50	-	-	350,27	388,56	415,45 (453,74)
Kökar 	154,36 (4,54 €/ 34 m ²)	20,79 (el) + 10,00 (avfalls hant.)	185,15	92,35	³ 80,55	³ 80,55	10,50 / 315,00	8,93	-	404,48	404,48	496,83 (496,83) OBS! se förkl.
Lem- land 	224,00 (8 €/ 28 m ²)	-	224,00	72,00	19,29	39,71	9,60 ⁴ /288,00	- ⁵	-	307,29	327,71	379,29 (399,71)
Lumpar- land 	⁶ 167,50	10,00 (avfalls hant)	177,50	73,53	19,29	39,71	⁷ (3,97/l unch + 5,00/ mån för kaffe +			(143,39 - innehåller endast 1 måltid/dag)	(163,81 - innehåller endast 1 måltid/dag)	216,92 (237,34) OBS! inte jämförbart med övriga

	Hyra (€m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der	Boende TOT. €	Boende NETTO	Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin	Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stødtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stødtjänster TOT.
										Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	
Lumpar- land, forts.							bröd / 124,10)					kommuner – se måltider
Marie- hamn												OBS! Nedanstående summor är inte jämför- bara med övriga kom- muner – se måltider
	⁸ 1. 197,00 (5,60 € 33,4 m ²)	-	197,00	67,95	(-) ⁹ 34,31 + 0,85 = 35,16	(-) ⁹ 34,31 + 2,96 = 37,27	¹⁰ /183,40			(218,56 innehåller endast 1 måltid/dag)	(220,67 innehåller endast 1 måltid/dag)	286,51 (288,62)
	2. 254,20 (7,80 € 31 m ²)	-	254,20	76,53	- ” -	- ” -	- ” -			- ” -	- ” -	295,09 (297,20)

Mariehamn, forts.		3. 295,80 (8,30 € 34 m ²)		295,80	82,77	(-) ⁹ 34,31 + 0,85 = 35,16	(-) ⁹ 34,31 + 2,96 = 37,27	10 /183,40			(218,56 innehåller endast 1 måltid/dag)	(220,67 innehåller endast 1 måltid/dag)	OBS! Nedanstående summor är inte jämför- bara med övriga kom- muner – se måltider
		4. 440,55 (8,50€ 49,5 m ²)	-	440,55	104,49	- ” -	- ” -	7,50/ 225,00			260,16	262,27	364,65 (366,76)
		5. 255,43 (8,50 € 28,7 m ²)		255,43	76,72			7,50/ 225,00			260,16	262,27	336,88 (338,99)
		6. 332,50 (9,45 € 35 m ²)		244,23	88,27								

	Hyra (€m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der	Boende TOT. €	Boende NETTO	Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin	Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stødtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stødtjänster TOT.
										Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	
Saltvik ▲	¹¹ 1. 155,79 (5,77 € 27 m ²)	10,00 (avfalls hant.), vatten enl. förb.	165,79	61,77	19,29	39,71	5,20/ portion inkl. tran- sport/ 156,00			(175,29 innehåller endast 1 måltid/dag)	(195,71 innehåller endast 1 måltid/dag)	237,06 (257,48) OBS! inte jämförbart med övriga kommuner – se måltider
	2. 188,76 (5,72 € 33 m ²)	10,00 (avfalls hant.) samt kostnad en för el- värme, vatten enl. förbr.	122,04	66,72			- ” -			- ” -	- ” -	241,71 (262,43)

	Hyra (€m ² samt bo- stadens storlek)	Övriga fasta kostna- der	Boende TOT. €	Boende NETTO	Lägsta kate- gorin	Högsta kate- gorin	Mat per dygn/ månad [#]	1 maskin tvätt/ vecka x 4 veckor	Bad /bastu x 4	Hemservice (Hs) + stødtjänster Tot. €		Nettokostnader Boende + Hemservice + stødtjänster TOT.
										Hs, lägsta kategorin	Hs, högsta kategorin	
Sottunga 	234,00 ¹² (3,90 €/ 60 m ²)		234,00	73,50	¹³ 3,10	¹³ 19,22	4,00/ portion inkl. tran- sport/ 120,00			(123,10 innehåller endast 1 måltid/dag)	(139,22 innehåller endast 1 måltid/dag)	196,60 (212,72) OBS! inte jämförbart med övriga kommuner – se måltider
Sund 	156,02 (5,38 €/ 29 m ²)	-	156,02	61,81	¹⁴ 20,00 + 12.48 = 32,48	¹⁴ 20,00 + 46,52 = 66,52	7,00/ 210,00	-	-	242,48	276,52	304,29 (338,33)
Vårdö 	190,35 (7,05 €/ 27 m ²)	-	190,35	66,96	30,00 ¹⁵ eller hs-avg 12,48	30,00 ¹⁵ eller hsavg 40,85	8,00/ 240,00	-	-	270,00 eller 252,48	270,00 eller 280,85	336,96 eller 319,44 (347,81)

DE ENSKILDA KOMMUNERNAS AVGIFTER – KOMMENTARER

BRÄNDÖ

ECKERÖ

FINSTRÖM

¹Servicehusavgift = inkluderar tvättmaskin, wc-papper och städning av allmänna utrymmen

FÖGLÖ

GETA

HAMMARLAND

JOMALA

² vid Rönngården i Jomala finns endast möjlighet att köpa lunch, resten av måltiderna sköter den boende själv

KUMLINGE

KÖKAR

³alla boende på servicehuset betalar för 45 timmar – detta anses motsvara nyttjandet!

LEMLAND

⁴ Finns även möjlighet till subventionerad månadsavgift (exkl. kaffe med bröd) 210 €/månad eller 7 €/dygn

⁵ Avgift uppbärs endast av de boende som inte har hemservice

LUMPARLAND

⁶ Lumparlands kommun har inget servicehus. Uppgifterna avser kommunens pensionärsbostäder

⁷ I pensionärsboendet i Lumparland finns endast möjlighet att köpa lunch, resten av måltiderna sköter den boende själv

MARIEHAMN

⁸ Uppgifterna avser; 1 = Edlagården 1, 2 = Edlagården 2, 3 = Johannahemmet, 4 = Odalgården 5 = Mariegård (effektiverat serviceboende), 6 = Folkhälsans allaktivitetshus, = (effektiverat serviceboende),

⁹ Enligt inkomstgränsen 550 €/månad skulle ingen avgift betalas men samtliga boende inom serviceboende betalar en grundavgift på 34,31/månad oberoende av inkomster

¹⁰ En måltid per dag kan köpas från Röda Korsgården. Pris 5,50/måltid + 0,50/transport + 3,40 för emballage/månad. Månadskostnad beräknat på 30 dagar = 183,40

SALTVIK

¹¹ Saltviks kommun har inget servicehus. Uppgifterna avser kommunens pensionärsbostäder

SOTTUNGA

¹² Sottunga har inte servicehus eller pensionärslägenheter. Uppgifterna avser övriga lägenheter som är tillgängliga för äldre såväl som för andra kommuninvånare.

¹³ Den som fyllt 85 år har rätt till 2 timmar avgiftsfri hemvård per vecka enligt behovsprövning. Överstigande timantal enligt hemservice taxa. Vårdbehovet har inte indelats i kategorier enligt vårdbehov utan hemservice tagaren betalar enligt det antal timmar man använder hemservice. För att kunna göra en jämförelse med andra kommuner med timdebitering har här som ex. utgått från en person som använder 5 timmar hemservice/månad som lägsta kategori och som högsta kategori 31 timmar hemservice per månad

SUND

¹⁴ Alla som bor på Tallgården betalar en grundavgift om 20,- för tillsyn. Ytterligare tillkommer månadsavgift för de som erhåller hemservice.

VÅRDÖ

¹⁵ De som bor på Strömmsgården (servicehuset) och som inte har någon hemserviceavgift, betalar en trygghetsavgift om 30 €/mån. Denna avgift innefattar daglig tillsyn samt hjälp med diverse mindre uppgifter.

i de fall där kommunen inte har en fastslagen månadsavgift för måltider har avgiften beräknats per 30 dagar

KOMMUNERNAS AVGIFTER GENERELLT

	Avviker kommunerna från F om klientavgifter? Ifråga om		Avvikelsen är till fördel (+) för klienten, till nackdel (-)		Finns i taxan hänvisning till den lagstiftning och det/de beslut som taxan grundar sig på?	Regelbunden hemservice =	Minimiavgift	Maximi Avgift FS = fastställd summa EJÖK=Avgiften får inte överskrida kostnaderna för produktionen	Extra avgift för boende i service-hus eller motsv.	Möjligheten till sänkt avgift finns intagen i taxan
	Inkomstgränserna L =lägre = högre avgift H = högre inkomstgräns = lägre avgift	Betalningsprocenten L =lägre % = lägre avgift H = högre % = högre avgift	Inkomstgränserna	Betalnings%						
Brändö	Nej	H		-	Ja	Minst 1 gg/vecka	17 € /mån	EJÖK	-	-
Eckerö	Nej	Nej			Nej	Minst 1 gg/vecka	-	-		
Finström	Nej	Nej			Ja	-	-	EJÖK	10,00	
Föglö	L	H	-	-	Ja		20 €/mån	Minst 20 % av bruttoinkomsten kvar efter hemservice, stödtjänster, netto-boendekostnader		

	Avviker kommunerna från F om klientavgifter? Ifråga om		Avvikelsen är till fördel (+) för klienten, till nackdel (-)		Finns i taxan hänvisning till den lagstiftning och det/de beslut som taxan grundar sig på?	Regelbunden hemservice =	Minimiavgift	Maximi Avgift FS = fastställd summa EJÖK=Avgiften får inte överskrida kostnaderna för produktionen	Extra avgift för boende i service-hus eller motsv.	Möjligheten till sänkt avgift finns intagen i taxan
	Inkomstgränserna L =lägre = högre avgift H = högre inkomstgräns = lägre avgift	Betalningsprocenten L =lägre % = lägre avgift H = högre % = högre avgift	Inkomstgränserna	Betalnings%						
Geta	Nej	Nej			Ja	-	-	EJÖK	10,00	
Hammarland	Nej	Nej			Ja	Minst 1 gg/vecka	-	-	-	Ja
Jomala	Nej	Nej			Ja	Minst 1 gg/vecka	-	EJÖK	-	Ja
Kumlinge	Nej	H		-	Ja	-	-	EJÖK	-	
Kökar	L	Ingen %-sats, fastslagen - timavgift i inkomstintervall	-	Se förklaring	Nej	-	-	-	-	

	Avviker kommunerna från F om klientavgifter? Ifråga om		Avvikelsen är till fördel (+) för klienten, till nackdel (-)		Finns i taxan hänvisning till den lagstiftning och det/de beslut som taxan grundar sig på?	Regelbunden hemservice =	Minimiavgift	Maximi Avgift FS = fastställd summa EJÖK=Avgiften får inte överskrida kostnaderna för produktionen	Extra avgift för boende i service-hus eller motsv.	Möjligheten till sänkt avgift finns intagen i taxan
	Inkomstgränserna L =lägre = högre avgift H = högre inkomstgräns = lägre avgift	Betalningsprocenten L =lägre % = lägre avgift H = högre % = högre avgift	Inkomstgränserna	Betalnings%						
Lemland	Nej	Nej			Ja	Minst 1 gg/vecka	-	FS = 1849,00 EJÖK	-	Ja
Lumparland	Nej	Nej			Nej	Minst 4 h/mån	9,00	EJÖK	-	-
Mariehamn	H	Nej	+		Nej	-		FS = 24,70/besök 1 200,00 EJÖK	34,31	Nej
Saltvik	Nej	Nej			Ja	Minst 1 gg/vecka	-	-	-	Ja
Sottunga	L	Ingen %-sats, fastslagen - timavgift i inkomstintervall	-	Se förklaring	Ja	-	-	-	-	-

Sund	Nej	H		-	Ja	Minst 1 besök/vecka i servicehus, minst 5 h/mån om hemma	-	-	20,00	Ja
Vårdö	Nej	H		-	Ja	Minst 5 h/mån	-	-	30,00	Ja

SKILLNADER MELLAN KOMMUNERNA

Grunden för debitering av hemservice

En av de största skillnaderna är hur man beräknar den tid en person får hemservice. Vissa kommuner tar betalt/besök (intervall) (Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Lemland, Mariehamn, Saltvik, Sund , andra per timme (intervall) (Kumlunge, Lumparland, Vårdö) eller per timme (Kökar, Sottunga).

En kommun har specificerat att en person med många korta besök skall placeras i en avgiftsklass lägre, annars finns inga specifikationer eller någon nedre gräns i tid för vad som beräknas som ett besök.

Övriga avgifter

Förutom de avgifter för hemservice och stödtjänster som kommunerna tar ut har man i flera kommuner infört en ny typ av avgifter för boende inom serviceboende. Avgiften har i olika kommuner fått olika benämningar. Gemensamt för de olika kommunerna är att avgiften är fast , dvs. klienterna betalar lika mycket oberoende av inkomst.

AVGIFTERNA I JÄMFÖRELSE MED FFS 912/1992

Enligt förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården 912/1992, 3 § får månadsavgiften för service i hemmet uppgå till högst det belopp av de månadsinkomster som nedan nämnda betalningsprocenttal anger. Betalningsprocenttalen och inkomstgränserna är följande

Antal personer	Inkomstgräns €/månad	Betalningsprocent
1	445	35
2	820	22
3	1 285	18
4	1 590	15
5	1 925	13
6	2 210	11

En jämförelse av hur rätten att avvika från förordningen har används i de åländska kommunerna visar bl.a.

- den lägsta inkomstgräns som används för 1 persons hushåll är 403,65
 - det högsta betalningsprocenttalet som används för 1 persons hushåll är 50 %
- 8 kommuner följer inkomstgränserna och betalningsprocenttalen i FFS 912/1992

Social- och hälsovårdsministeriets svar angående särskild avgift som tas ut vid serviceboende:

Hej!

Du har skickat en fråga om avgifter i äldreomsorgen till min kollega Päivi Voutilainen som bad att jag svarar till dig. Förlåt att jag svarar först nu men jag har behövt översättningshjälp.

Det finns inte särskilda bestämmelser om avgifter som uppbärs för serviceboende för äldre i lagen och förordningen om klientavgifter. Därför finns det avsevärd variation mellan kommunerna i avgifter som tas ut av dem som bor i serviceboende. På serviceboende för äldre kan man tillämpa avgifter för hemservice i enlighet med 3 § i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården, men kommunerna använder även andra slags avgiftssystem. Några kommuner uppbär förutom de avgifter som avses i 3 § i klientavgiftsförordningen en s.k. grundavgift för serviceboende (i allmänhet ett enhetligt belopp) och olika slags stödserviceavgifter enligt serviceanvändning.

De allmänna bestämmelserna i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (743/1992) gäller dock för serviceboende för äldre: En klientavgift får inte överskrida kostnaderna för produktionen av servicen i fråga (2 §) och den tjänsteinnehavare/socialnämnd som fattar beslut om klientavgift ska efterskänka eller nedsätta avgiften till den del uppbärandet av avgift skulle äventyra förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller fullgörandet av personens lagstadgade försörjningsplikt (11 §).

Enligt social- och hälsovårdsministeriets åsikt kan man utgå ifrån att en klient ska för avgiften få någon tjänst eller stöd samt att flera överlappande avgifter inte får uppbäras för en och samma tjänst. Avgiften bör också vara skälig i förhållande till den service man tagit emot. Klientens totala avgiftsbörda i förhållande till inkomsterna bör bedömas i samband med utarbetandet av service- och vårdplanen, och avgifterna bör vid behov sänkas eller efterskänkas. Det är i viss mån en tolkningsfråga om man kan anse att närvaron av personal dygnet runt (utan egentlig service) utgör en sådan tjänst för vilken man kan ta ut en särskild avgift utöver annan service/vårdavgift.

Personalens närvaro i samma hus där klienten bor är dock i allmänhet av betydelse med tanke på de boendes känsla av trygghet, och i den meningen utgör det en extra fördel t.ex. i jämförelse med vanlig hemservice. Den grundavgift för boende som Ni hänvisar till, 100 euro per månad, kan troligen dock anses relativt hög.

Social- och hälsovårdsministeriet känner till de problem som hänför sig till avgifter för serviceboende för äldre. Problem uppstår i synnerhet när olika slags avgifter anhopar sig och medför en oskälig avgiftsbörda för klienten samt av ojämlikheten mellan klienterna i olika kommuner. Problem som hänför sig till avgifterna för serviceboende för äldre har senast behandlats i större omfattning i samband med arbetet vid kommissionen för avgiftspolitik 2005.

Kommissionens förslag vann dock inte enhetligt understöd och ledde inte till fortsatta åtgärder.

Vi har betonat att klienterna alltid har rätt att få ett skriftligt beslut om avgifterna, som de kan kräva rättelse av hos socialnämnden och vidare söka ändring i hos behörig förvaltningsdomstol.

Därutöver har vi informerat om existensen av 11 i klientavgiftslagen, som uppenbart inte tillämpats i tillräcklig mån i kommunerna med tanke på klienterna inom serviceboende. Avgifterna för äldreservice behandlas på en allmän nivå även i den nya kvalitetsrekommendationen för äldreservice (kap. 2.2 och 3.3), som inom en nära framtid utges på svenska (kan läsas på social- och hälsovårdsministeriets webbplats i slutet av april).

Nedan finns en länk till utredningen som gjorts av en utredningsman tillsatt av ministeriet där man behandlar bl.a. avgifter för äldreservice samt en länk till avgiftskommissionens betänkande. Det finns ett sammandrag på svenska i båda dokument.

[http://www.stm.fi/Resource.](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2005/09/hl1127384671427/passthru.pdf)

[phx/publishing/store/2005/09/hl1127384671427/passthru.pdf](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2005/09/hl1127384671427/passthru.pdf)

[http://www.stm.fi/Resource.](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2005/10/pr1129877421184/passthru.pdf)

[phx/publishing/store/2005/10/pr1129877421184/passthru.pdf](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2005/10/pr1129877421184/passthru.pdf)

Med vänlig hälsning

Anne-Mari Raassina

Anne-Mari Raassina
Ylitarkastaja
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Perhe- ja sosiaaliosasto
Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 09 -160 74438, 045-137 8892
S-posti anne-mari.raassina@stm.fi

Ålands landskapsregerings fråga angående särskild avgift som tas ut vid serviceboende:

Voutilainen Päivi (11.4.2008 13:59):

Maj-Len Österlund-Törnroos (2.4.2008 10:23):

Hej!

Inom Ålands Landskapsregering granskar vi, inom ramen för vårt tillsynsansvar, för närvarande bl.a. de avgifter som kommunerna tar ut inom äldreomsorgen. I samband med detta har det framgått att vissa kommuner tar ut en särskild avgift för de som bor i serviceboende. I vissa kommuner tar man ut denna enbart av de boende som inte har hemserviceavgift med motiveringen att den boende vid behov har tillgång till tillsyn eftersom det finns personal tillgänglig dygnet runt. I en kommun tar man av de boende vid serviceboendet ut såväl denna

"servicehusavgift" (benämningarna varierar från kommun till kommun) som hemserviceavgift. Avgiften är inte inkomstbunden - alla betalar lika mycket oberoende av inkomst.

Jag har också varit i kontakt med några kommuner på fastlandet och man har konstaterat att systemet med dessa avgifter är etablerat.

Min fråga är helt enkelt om man på ministerienivå fört någon diskussion kring det berättigade i att ta ut denna typ av avgift. I förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården 912/1992 nämns denna möjlighet inte och hemserviceavgiftens storlek är ju strikt reglerad i 3 §. Det som förvånar är att man av personer på serviceboende kan ta ut en avgift som är lika stor för alla (i t.ex. en kommun på fastlandet uppgick den till över 100 €/månad) oberoende av inkomst. Detta är ju inte möjligt heller inom institutionsboende, så varför är serviceboende undantaget?

Önskar ta del av eventuella utredningar som gjort angående detta samt även i övrigt hur man inom social- och hälsovårdsministeriet ser på frågan.

med vänlig hälsning

Maj-Len Österlund-Törnroos
äldreomsorgsutredare
Ålands landskapsregering
MajLenOT@regeringen.ax
tel. 018-25 281

Terveisin

Päivi

>Päivi Voutilainen
>Kehittämispäällikkö / Utvecklingschef / Development Manager
>Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö / Perhe- ja sosiaaliosasto
>Social- och hälsovårdsministeriet / Familje- och socialavdelningen
>Ministry of Social Affairs and Health / Department for Family and Social Affairs
>
>Puh./Tel. +358 9 160 74135, Mobile +358 40 5149 455
>Telefax + 358 9 160 73241
>
>Sähköposti: paivi.voutilainen[at]stm.fi
>Email: paivi.voutilainen[at]stm.fi

BILAGA 8

**AVGIFTSUTREDNING – JÄMFÖRELSE AV KOSTNADERNA I DE OLIKA
KOMMUNERNA FÖR HEMSERVICE, STÖDTJÄNSTER SAMT BOENDE –
SAMMANSTÄLLNING AV RESULTAT**

HEMSERVICE

Nedan görs en jämförelse av hur kommunerna använder rätten att avvika från förordningen om klientavgifter och vad detta innebär för klienten. Som exempel används en ensamstående pensionstagare med enbart folkpension (558,46 €) som inkomst. Avgiften avser månadsavgift.

Förordning om klientavgifter*	Inkomstgräns €	% (maxavgift)	Avgift
	445	35	39,71
Av kommunen fastställda grunder		% eller timavgift	Avgift € samt skillnad mot förordningen (+ = klienten betalar mera än i förordningen, - = mindre än i förordningen)
Brändö	445	45 %	+ 11,35
Föglö	421	50 %	+ 29,02
Kumlinge	445	45 %	+ 11,35
Kökar**	420,47	1,79 €hx45	+ 40,84
Mariehamn	550	35 %	- 36,75 OBS! Samtliga boende inom serviceboende betalar en grundavgift på 34,31 €/månad oberoende av inkomster. Den totala månadsavgiften blir alltså 37,27 = - 2,44
Sottunga	403,65	0,62 €h x 31 h (inga intervaller finns, 31 h har valts som jämförelse)	- 20,49 (för samma summa som i förordningen får klienten 64 h hemservice/månad)
Sund	445	41 %	+ 6,81 OBS! Samtliga boende inom serviceboende betalar en grundavgift på 20 €/månad oberoende av inkomster. Den totala månadsavgiften

			blir alltså = 66,52 €= + 26,81
Vårdö	445	36 %	+ 1,14 OBS! De som bor i servicehuset och inte har hemserviceavgift betalar en grundavgift på 30 €/månad oberoende av inkomster
Övriga kommuner följer avgiftsförordningen. Finström har dock också en serviceboendeavgift på 10 €/månad oberoende av inkomster			

* Förordning om klientavgifter inom social och hälsovården 912/1992

** Avgiften avser de boende på servicehuset där Kökar tar betalt för 45 h av alla boende

Samtliga skärgårdskommuner har valt att fastställa egna grunder för hemserviceavgiften, av dem endast en till klientens fördel. En landsortskommun samt staden har också egna grunder.

En s.k. serviceboendeavgift som är oberoende av klientens inkomster har införts i fyra kommuner. Grunderna för uppbärande av denna är olika i dessa kommuner – se även bilaga 7 – social och hälsovårdsministeriets syn på serviceboendeavgifter.

Vad har pensionstagaren (ensamstående folkpensionär 558,46 €/mån) kvar i handen efter utgifterna för boende, hemservice och stödtjänster?

Nedan jämförs endast de kommuner där hemservicetagare kan få alla dygnets måltider som stödtjänst. Boendekostnaden är nettokostnaden (efter bostadsbidrag) och hemservice har beräknats enligt att hemservicetagaren är inplacerad i högsta intervallet/klassen. För närmare uppgifter om bostadsstorlek, ingående stödtjänster etc. hänvisas till avgiftsutredningen (bilaga 6)

Kommun	Utgifter tot. €	Kvar av pensionen €
Brändö	432,24	126,22
Eckerö	355,05	203,41
Finström	415,34	143,12
Föglö	426,99	131,47
Geta	404,58	153,88
Hammarland	324,72	233,74
Kumlinge	453,74	104,72
Kökar	496,83	61,63
Lemland	399,71	158,75

Av de nio kommuner som jämförs ovan är kostnaden för den ifrågavarande pensionstagaren högst i Kökar, endast 61,63 kvarstår efter kostnader för hyra, hemservice och stödtjänster. Mest får pensionstagaren kvar i Hammarland, dvs. 233,74 €. Av pensionen kvarstår alltså i det ena fallet 11 %, i det andra 41,9 %. I Kökar är hemserviceavgiften baserad på 45 h/månad, i Hammarland är omfattningen 32 besök eller fler/månad.

Kontaktperson
Sigurd Lindqvist

Datum
2008-12-03
En Datum

Arbetsgruppen för ekonomiskt utsatta pensionstagare, slutrapport

Reservationer mot rapporten vad avser innehållet i punkterna 6.2, 6.3 och 6.4.

6.2 Landskapslag om ekonomiskt stöd för pensionstagare

Rent principiellt bör inte kommunerna läggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Kommunerna skall inte belastas ekonomiskt för nya stödsystem som landskapsregeringen vill införa. Kommunerna har ett lagstadgat ansvar att trygga minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv. Om landskapsregeringen vill förbättra den ekonomiska situationen för en viss grupp i samhället är det inget man ur kommunal synvinkel torde se som något negativt. Men det är en sådan reform som bör finansieras fullt ut av landskapet.

Enligt en uppskattning av FPA (bilaga 3) skulle handläggningssystemet för det aktuella stödet komma att kosta cirka 250 000 euro jämte en årlig driftskostnad. I rapporten anges intet om vad det skulle kosta kommunerna att sätta igång systemet och sköta dess drift utan det anges lakoniskt "Stödet handlägs av kommunerna".

6.3 Ändrade bestämmelser om avgiftsuttag

Tolv kommuner anger att de inte avviker från inkomstgränsen. Tre kommuner uppger att de har en lägre inkomstgräns. En kommun har en högre inkomstgräns.

Nio kommuner uppger att de inte avviker från betalningsprocenten. Fem kommuner har en högre betalningsprocent. Två kommuner uppger att de inte har procentsats fastslagen utan timavgift i inkomstintervall.

Överskridningen av det maxavgiftsuttag som fastslås i klientavgiftsförordningen sker i skärgårdskommunerna och Sund. Före eventuella lagstiftningsåtgärder föreslås bör det utredas hur stor del av folkpensionen som kvarstår för folkpensionärer i dessa kommuner. Om det visar sig att minst

20 % av fullt folkpensionsbelopp kvarstår för dessa personer efter att netoutgifterna för boende, behövlig hemservice samt kompletta stöd tjänster betalats så torde det inte finnas behov av lagstiftningsåtgärder.

Av rapporten (Bilaga 8) verkar det som endast Kumlinge och Kökar tillämpat en avgiftspolicy som leder till att folkpensionärer har mindre än 20 % av fullt folkpensionsbelopp kvar då avgifterna är betalda. Om så är fallet bör frågas om lagstiftningsåtgärder är det enda som kan råda bot på problemet? Lagstiftningsåtgärder är det sista som bör tillgripas. Kan landskapsregeringen åstadkomma samma resultat t.ex. genom diskussioner med berörda kommuner så är lagstiftningsåtgärder onödiga. I detta sammanhang bör bestämmelsen i 11 § 1 mom. klientavgiftslagen lyftas fram, som anger att en avgift som fastställts för socialvårdsservice skall efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut. När bestämmelsen tillkom var syftet att samordna avgiftspraxis i kommunerna och att säkerställa att människor med små inkomster inte får en orimligt stor betalningsbörda. Bestämmelsen är förpliktande för kommunerna (**skall**). Har den bestämmelsen tillämpats av Kumlinge och Kökar? Har landskapsregeringen uppmärksammat kommunerna på bestämmelsen och hur den bör tillämpas?

I rapporten föreslås att kommunernas möjlighet att fritt bestämma hemserviceavgiften skall slopas och att kommunerna skall se till att minst 20 % av full folkpension skall finnas kvar efter att utgifterna för boende, behövlig hemservice samt kompletta stöd tjänster betalats. Vad skall ÅHS se till att folkpensionärerna har kvar när ÅHS har tagit ut sina avgifter?

6.4 Avgifter inom Ålands hälso- och sjukvård

Jag anser att det skulle vara viktigt att undersöka vilka belopp folkpensionärer årligen betalar för den hälso- och sjukvård de brukar. Särskilt när det gäller sådan hälso- och sjukvård som inte ingår i högkostnadsskyddet. I rapporten finns en ingående redogörelse om folkpensionärernas socialvårdsavgifter men mer eller mindre intet när det gäller avgifter för hälso- och sjukvård.

Bland annat följande avgifter ingår inte i högkostnadsskyddet: dag- eller nattvård (10 euro/maximalt 40 euro per månad), gruppträning inom rehabiliterings- och fysiatrienheten (20 euro), återlämnande av orengjorda hjälpmedel (15 euro), service av hjälpmedel (6 euro per påbörjad halvtimme), hemtransport av hjälpmedel (12 euro), tandvård (8-48 euro), klinisk fotografering inom tandvården (15 euro), röntgen inom tandvård (5-35 euro), åtgärdstaxa inom tandvård (7-121 euro per åtgärd), tandtekniska kostnader (enligt faktura från tandteknikerlaboratoriet), friskhetsintyg (35 euro), digital röntgenbild (10 euro/st), besök hos vårdpersonal och serievård (5 euro per gång).

I rapporten föreslås att hemsjukvårdsavgiften skall avlyftas folkpensionärer även om den inte har så stor betydelse. Var inte poängen att förbättra den ekonomiska situationen för folkpensionärer?

Sigurd Lindvall
Förbundsdirektör

FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV VILLKOREN:

REPARATIONSUNDERSTÖD RIKTAT TILL
ÅLDERSPENSIONÄRER OCH HANDIKAPPADE
VILLKOR 2007 (gäller tillsvidare)

Landskapsregeringens beslut om fördelningsgrunder för understöd som beviljas för reparation av ålderspensionärers och handikappades bostäder.

1. Ändamål

Målsättningen med reparationsunderstödet är att stödtagaren skall kunna bo kvar i den egna bostaden. Understöd beviljas för reparation av ägarbostäder på sociala grunder, i första hand åt ålderspensionärer och handikappade, i avsikt att förbättra bostaden så att mottagaren skall kunna bo kvar i den egna bostaden. Understöd beviljas endast privatpersoner för egen stadigvarande bostad.

2. Reparationsunderstöd för ålderspensionärer och handikappade

Understöd för reparation av åldringars och handikappades bostäder kan beviljas till 10-40 procent av de godkända kostnaderna, dock högst 9.000 euro per bostadsbyggnad eller bostad. Storleken på stödet fastställs på basen av sökandes bruttoinkomster enligt tabellen under punkt 4 (nedan). Om arten eller svårighetsgraden av en handikappad persons handikapp eller uppskjutande av förflyttning av en handikappad eller en åldring till **långvarigt serviceboende, långvarigt, effektiverat serviceboende eller långvarig anstaltsvård** (nuvarande skrivning: långvarig anstaltsvård) förutsätter att bostaden eller bostadsbyggnaden repareras, kan maximibeloppet av understödet dock uppgå till högst 70 procent av de godkända reparationskostnaderna. I så fall kan understödets maximibelopp vara högst 15.000 euro per bostadsbyggnad eller bostad.

Av särskilda skäl kan understöd avvika från ovan angivna begränsningar komma ifråga.

Understöd kan beviljas om till hushållet hör minst en i bostaden stadigvarande bosatt person som är 65 år eller äldre, handikappad eller sjukpensionär och om det kan anses vara socialt ändamålsenligt och ekonomiskt nödvändigt att bevilja understöd. Av särskilda skäl kan understöd också beviljas övriga typer av hushåll som befinner sig i en liknande social situation.

3. Utbetalning och redovisning av kostnader

Understöd utbetalas i efterskott mot redovisning av kostnader (fakturor och bevis på erlagd betalning) för åtgärden och efter att kommunens byggnadsinspektör, hälsoinspektör eller landskapsregeringens inspektör konstaterat att arbetet är klart. Understödet skall lyftas senast året efter att det beviljats. Eget och andras oavlönade arbete berättigar ej till bidragsandel. Utbetalt stöd meddelas skattemyndigheten.

4. Inkomstgränser för reparationsunderstöd

För att kunna erhålla understöd får hushållets inkomster inte överskrida de inkomstgränser som landskapsregeringen fastställt:

Hushåll med handikappad person:

För anpassning av handikappads bostad beviljas understöd för de merkostnader som upp kommer utan inkomstprövning om personen fyller de kriterier som avses i 2 § lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) (med handikappad avses i denna lag den

som på grund av skada eller sjukdom under långa tider har särskilda svårigheter att klara av de funktioner som hör till normal livsföring).

Övriga hushåll:

Antal personer i hushållet		Inkomstgräns vid respektive stödnivå		
40 %	30 %	20 %	10 %	
1	1.345	1.445	1.545	1.645
2	1.445	1.725	1.825	1.925
3	1.445	2.095	2.195	2.295

För hushåll större än 3 personer höjs beloppen med 100 euro för varje ytterligare invånare. Maximibeloppet höjs med ytterligare 400 euro för varje till hushållet hörande barn som inte fyllt arton år före utgången av det kalenderår under vilket understöd söks. Till inkomsterna räknas inte bostadsbidrag, inkomster som avses i 1 § i förordningen om bostadsbidrag (FFS 949/1993) och bidrag för vård av anhörig i hemmet.

Om frontveteran ingår i hushållet höjs maximibeloppet för inkomsten med 250 euro per hushåll. Med frontveteran avses person som beviljats frontmanna-, fronttjänst-, front- eller veterantecken.

Av särskilda skäl kan understödet beviljas även om hushållets inkomster med ett ringa belopp överstiger de inkomstgränser som avses i denna anvisning.

Övriga regler

5. Då understöd beviljas skall den sannolika användningstiden för den bostadsbyggnad eller bostad som skall repareras samt reparationsåtgärdens ändamålsenlighet beaktas.
6. Reparationsarbetena får inte påbörjas förrän beslutet om beviljande av understöd har givits eller den tekniska ändamålsenligheten hos reparationsåtgärderna har godkänts, om inte särskilda skäl föranleder annat. Landskapsregeringen kan bevilja förhandstillstånd att påbörja reparationsarbetena innan beslut givits. För detta krävs en speciell ansökan.
7. Som stödberättigade kostnader godkänns kostnader för inköpta material jämte arbetskostnader för installationen. Arbetet skall vara fackmannamässigt utfört. För eget arbete utgår ingen ersättning. Företaget eller personen som anlitas för arbetet skall finnas med i registret för forskottskatteuppbörd. Om installatören anställs direkt av beställaren är denne skyldig att sköta om skatteinnehållning och erlägga de avgifter som är lönerelaterade. Landskapsregeringen kan vägra utbetalning av beviljat stöd om det föreligger oklarheter beträffande betalningar av olika lönerelaterade avgifter och skatteinnehållningar.
8. Bostad eller bostadsbyggnad som används som ägarbostad för vilken beviljats behovsprövat reparationsunderstöd enligt punkt 4, skall användas som understödstagarens egen bostad i fem år efter det att understödets första rat har lyfts. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja befrielse från detta villkor. Detta villkor tillämpas inte om bidragstagaren avlider eller stadigvarande vårdas på anstalt.
9. Om en sökande har gett felaktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållit uppgifter för att få understöd, och om detta har påverkat beviljandet av understödet, eller om understödet annars har beviljats under felaktiga förutsättningar eller grundlöst, kan

landskapsregeringen besluta att understödet eller del därav skall återbetalas. På det belopp som skall återbetalas kan dröjsmålsränta debiteras enligt räntelagens (FFS 633/82) 4 § 1 mom.

Om bruksändamålet för den egendom som understödet gäller har ändrats och befrielse enligt 8:e punkten inte har beviljats, eller då egendomen överlåts eller på annat sätt övergår i någon annans ägo eller besittning under den i 8:e punkten förutsatta användningstiden, skall den del av egendomens värde som motsvarar understödet, dock högst beloppet av det beviljade understödet, inom sex månader från den ovan avsedda ändringen i omständigheterna återbetalas till landskapsregeringen såvida landskapsregeringen inte beslutar annat.

Understödstagaren skall underrätta landskapsregeringen om förändringar i bostadens användningsändamål.

- 10.** Ansökan om understöd för reparationer kan fortlöpande inlämnas till landskapsregeringen under året.

Fastställd av Ålands landskapsregering 6.2.2007, att tillämpas från 1.1.2007.